

Bouw- en cultuurhistorisch onderzoek

De Hoge Weg 1-3a Maarheeze

Inhoudsopgave

Inleiding.....	03
I Cultuurhistorie	
Ia Plaatsing in tijd en ruimte.....	06
Ib Eigenaren en bewoners.....	08
II Architectuurbeschrijvingen	
IIa Architectuur, exterieur	
Volume A.....	12
Volume B.....	17
Volume C.....	20
Volume D.....	22
Volume E.....	25
Volume F.....	26
Volume G.....	27
Volume H.....	28
Diversen.....	31
IIb Architectuur, interieur	
De ruimtes in volume A.....	32
De ruimtes in volume B en E.....	43
De ruimtes in volume C en D.....	49
De ruimtes in volume H, G en F.....	53
III Samenvatting, conclusies en adviezen	59
IV Interne waardestelling	64
V Bronnen en literatuur.....	70
Colofon	71
Bijlage1 Beschrijving en waardering van het monument genummerd 518890(RCE Amersfoort)	72

Inleiding

an Lammers Real Estate uit Weert verzocht ons in juni 2021 uit naam van Lammeij Onroerend Goed B.V. een onderzoek uit te voeren naar de bouw- en cultuurhistorische waarden die van toepassing zijn op de panden De Hoge Weg 1-3a in Maarheeze. Zijn onderneming heeft het voornemen om de genoemde panden te verbouwen, gedeeltelijk te slopen en enige bebouwing achter de panden toe te voegen.

De panden De Hoge Weg 1 en De Hoge Weg 3 staan momenteel op de lijst van Rijksmonumenten. De Hoge Weg 1 en 3 worden door de Rijksdienst getypeerd als school met onderwijzerswoning. Hiervoor is door de rijksoverheid een beschrijving en een waardering opgesteld, die wij als bijlage I op het eind van dit rapport zullen opnemen.

Op basis van de rijksmonumentale status is bepaald dat de school en onderwijzerswoning niet zonder meer mogen worden verbouwd of gesloopt. Hier is de verplichting opgelegd, om een bouw- en cultuurhistorische beschrijving en waardering te laten maken van het huidige complex. Vervolgens dient de monumentencommissie met betrekking tot deze ver- en nieuwbouwplannen een oordeel te geven en een advies uit te brengen aan B&W van Cranendonck en aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in Amersfoort.

De school met adres De Hoge Weg 3a heeft volgens het monumentenregister geen rijksmonumentale status. Daarom geldt hiervoor hetgeen in het bestemmingsplan van de gemeente Cranendonck is vastgelegd. Volgens dit bestemmingsplan is op het gehele complex De Hoge Weg 1-3a de status van rijksmonument van toepassing. Bovendien zijn op dit “bouwvlak” een maatschappelijke waarde en de waarde “archeologie 3” van toepassing.

Voor archeologische werkzaamheden is op basis van de waarde archeologie 3 altijd een vergunning krachtens de Monumentenwet vereist. Ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van waarde - monument rijk’ en ‘specifieke vorm van waarde - monument gemeente’ staat bij het gebruik van de gronden en het gebouw de bescherming van de cultuurhistorische waarden voorop en zijn de bepalingen van de Monumentenwet 1988 dan wel de gemeentelijke monumentenverordening van toepassing.

Het bestemmingsplan “Kom Maarheeze” uit 2013 bepaalt echter ook dat de school met adres De Hoge Weg 3a niet zonder meer mag worden gesloopt of verbouwd, omdat de waarde als rijksmonument dat verhindert.

Lammers Real Estate heeft ons verzocht om een bouw- en cultuurhistorisch rapport op te stellen voor dit gehele complex. Op basis van dit onderzoek kunnen dan de A2 Erfgoedcommissie en de Rijksdienst adviseren over verbouwingen, sloop en nieuwbouw van dit complex.

Doel van het rapport

Dit rapport zal de bouwhistorisch waardevolle onderdelen van elk onderdeel van het complex beschrijven en vervolgens die belangrijkste elementen waarderen. Mogelijk zijn behalve het gebouw ook aanvullende factoren, zoals de groene omgeving met oude bomen waardevol. Die worden dan als cultuurhistorisch waardevol aangeduid. Zo kunnen de historie van het gebouw en de gebeurtenissen en de diverse omgevingsfactoren belangrijker zijn dan de fysieke gebouwen zelf. In ons rapport moet duidelijk gemaakt worden, welke bouw- en cultuurhistorische waarden zouden verdwijnen, indien onderdelen van dit complex zouden worden gesloopt.

Het proces van verbouwen, vernieuwen en sloop gaat bijna altijd ten koste van bestaande monumentale waarden. Daarmee verdwijnt immers een stuk bouwhistorie, het collectieve geheugen op deze plaats. Vervolgens ontstaat ook de mogelijkheid om dit geheel of een gedeelte te vervangen door op dat moment nog niet waardevolle elementen. Maar die nieuwbouw kan te zijner tijd ook weer tot een bouwhistorisch waardevol element in de wijk en aan de straat gaan behoren en wordt dan mogelijk ook weer monumentaal. Bouwen en bouwhistorische waardering zijn onderdeel van een continu proces.

Met behulp van deze beschrijving en de daaraan toegekende bouwhistorische waarden kunnen de eigenaar en vervolgens ook de gemeentelijke instanties inzicht krijgen waar de kansen, maar ook de belemmeringen van aanpassingen of eventuele sloop van dit complex gevonden kunnen worden. Welke delen van gevels en daken en welke onderdelen van de ruimtes in het pand zijn op zich waardevol en monumentaal en welke delen zijn indifferent, met andere woorden: kunnen met moderne ingrepen worden gewijzigd of zelfs verwijderd. En zouden daarna ooit weer toekomstige monumentale of karakteristieke gebouwen worden.

De opzet van dit rapport

In deel I wordt in het onderdeel “Cultuurhistorie” in vogelvlucht de ontstaansgeschiedenis van de omgeving beschreven. Dit verleden is de basis van de huidige bebouwde omgeving, die mede tot de cultuurhistorische waardering van dit complex leidt.

Vervolgens geven wij enkele bijzonderheden weer van de gebruiksgeschiedenis van de school. Deze is gevonden in gemeentelijke archieven, in kadastrale leggers en in de beschikbare literatuur. De doelstelling hiervan is om informatie over het eigendom te verkrijgen en te zien wanneer belangrijke bouwkundige wijzigingen hebben plaatsgevonden.

Op de overige cultuurhistorische elementen, zoals de historisch gevormde structuur in het gebied, de historisch gegroeide infrastructuur, het historische groen en water en eventueel religieus erfgoed, die op deze locatie of in de onmiddellijke omgeving terug te vinden zijn en de waarden en invloed die hieraan kunnen worden toegekend, zullen wij ingaan als deze relevant zijn. We zullen ons hoofdzakelijk beperken tot de plaats van het gebouw zelf.

Deel II, de architectuur, geeft een beschrijving van het pand en zijn verschillende onderdelen. In het onderdeel “Architectuur exterieur” hebben wij beschreven welke kenmerkende elementen in de zichtbare voor-, achter- en zijgevels worden aangetroffen. De gebruikte terminologie zal zoveel mogelijk met woorden worden omschreven en met behulp van afbeeldingen worden verduidelijkt. Waar nodig zal uitleg worden gegeven van kenmerkende zaken en zal eventueel een samenvatting worden gegeven.

Deel III geeft de samenvattingen, conclusies en advisering weer die we op basis van de beschreven elementen over het in- en exterieur van het pand kunnen trekken. Dit leidt vervolgens tot mogelijkheden die er zijn en belemmeringen die zullen optreden in geval van toekomstige bouwkundige aanpassing van de gebouwen of onderdelen daarvan. Daarvoor zullen wij, indien mogelijk, ook aanbevelingen doen die naar onze mening de monumentwaardigheid van het complex in stand zullen houden of eventueel verhogen.

In deel IV, ten slotte, zal in het onderdeel “Interne waardstelling” worden ingezoomd op de geconstateerde cultuur- en bouwhistorische waarden van dit pand. Het bouwhistorisch onderzoek is uitgevoerd op basis van de richtlijnen die door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed zijn gegeven.¹ Onder andere met behulp van tekeningen wordt getoond, wat al via de beschrijvingen is verwoord. Onder de kop “Waardevolle elementen” zijn de cultuurhistorisch waardevolle zaken op een rij gezet, die bij de beschrijving aan de orde kwamen en de monumentaliteit vertegenwoordigen.

Noten:

1) “Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek”, (red. Leo Hendriks en Jan van der Hoeve, Den Haag 2009.)

Cultuurhistorisch Bureau Hüsken en Zoon
Eindhoven 22 september 2021

I Cultuurhistorie

Ia Plaatsing in tijd en ruimte

De kern Maarheeze is momenteel onderdeel van de gemeente Cranendonck.

De verklaring van de naam Maarheeze is niet eenduidig.

Dr. J. de Vries verklaart de naam Malreheze, een oude vermelding van de plaatsnaam, als: struikachtig bos (maal) in een laagte van het terrein (hees).¹

Gerard van Berkel en Kees Samplonius melden dat de naam afkomstig is van het germaanse woord “hees”, wat kreupelhout of struikgewas betekent, en “maar” dat mogelijk een waternaam is en verwant lijkt aan het huidige woord “meer of waterplas”.²

De oudste vermelding van de plaatsnaam Maarheeze wordt gevonden in een charter uit 1223. Daar schenkt Diederik, de heer van Altena zijn eigendommen in de curtis (plaats) Heugten aan het Cisterciensinnerklooster in Roermond. Het eigendom Maarheeze wordt daar in de verschillende afschriften geschreven als Marresia, Marnesen en Marcheze.³

Ook in 1264 wordt de plaatsnaam, geschreven als Marnehese, vermeld.⁴

In het jaar 1289 wordt een geschil tussen de Cisterciensinnerabdij van Roermond en de inwoners van de plaats Maarheeze beslecht. De inwoners van Maarheeze mogen hun vee over de grond van Heugten drijven gedurende dát deel van het jaar waarin het vee niet gehoed behoeft te worden. Het klooster zal daarvoor op haar gebied een dubbele sloot graven waardoor de Maarheezenaren hun vee dan kunnen drijven. Willem, de heer van Cranendonck en Maarheeze wordt in deze akte uitdrukkelijk genoemd.⁵

1) *J. de Vries, 109*

2) *Van Berkel en Samplonius, 115*

3) *Camps 194*

4) *Camps 377*

5) *Camps 541-542*

De gemeente Cranendonck is ontstaan uit een samenvoeging van een aantal gemeentes in Zuidoost-Brabant. In 1998 werd besloten om de plaatsnaam Budel te wijzigen in de historische naam Cranendonck. Een jaar daarvoor, in 1997, was de plaats Maarheeze al samengevoegd met Budel. Maarheeze op zijn beurt was in 1925 een samenvoeging van de plaatsen Soerendonk, Sterksel en Gastel. De zelfstandige gemeente Maarheeze werd in de napoleontische tijd (1810) vastgesteld.

Op een landkaart uit circa 1630 maakte Willebrordus vander Burgt een nauwkeurige plattegrond van het Kwartier van 's-Hertogenbosch, waar Kempenland onderdeel van uitmaakte.

Op die kaart zijn de afzonderlijke plaatsnamen vermeld. Buell (Budel) lag in het uiterste zuiden, daarboven zien we de plaatsnamen Cranenconck (het kasteel met omliggende bewoning), Maerheese, Huechten en Stercell. Gastel is te klein om afgebeeld te worden en Soerendonck staat op de kaart abusievelijk tussen Budel en Hamont ingetekend en wordt als Soetendonck aangeduid.

A.C. Brock, een koster in Sint-Oedenrode, legde de geschiedenis van de Meierij van Den Bosch vast. Hij overleed in 1834, nog geen zestig jaar oud, zodat we weten, dat zijn beschrijvingen in de laatste jaren dat hij leefde enigszins accuraat geweest zullen zijn. De gegevens over de vroege geschiedenis van allerlei plaatsen, en dus ook van Maarheeze, zijn niet voorzien van een bronvermelding. De juistheid is dan altijd een vraag.

Brock schrijft: *“Maarheeze beheld met Zoerendonck en Gastel eene Rechtbank, en welke drie plaatzen ook tevens de Baronie van Kranendonck hebben uitgemaakt. Er ligt bij Maarheeze eenen maatigen kerk, voorzien van eenen tamelijk spitzen Tooren; dezelve is in gebruik van de Katholieken, en de beschermheiligen is de heilige Maagd Gertruda. Verders treft men er niets opmerkelijk. In 1693 dreigde de Franschen dit dorp aftebranden en uit te plunderen, maar het bleef bij bedreiging steeken. In 1700 plunderde eene Fransche partij alhier het huis van den Dominie. En in 1747 voorderde de Franschen eenig hooi en haver van dit Dorpje, hetwelk omtrent 650 inwooners heeft”*

Over Hugten schreef hij: *“Huchten, doch eigenlijk Hoogten genaamd, denkelijk omdat het hooger dan de omliggende grond gelegen is, is eene Buurt van Maarheeze, liggende omtrent eene halve uur, ten oosten van dit Dorp, en bestaat slechts uit twee of drie boerenwoningen”*.

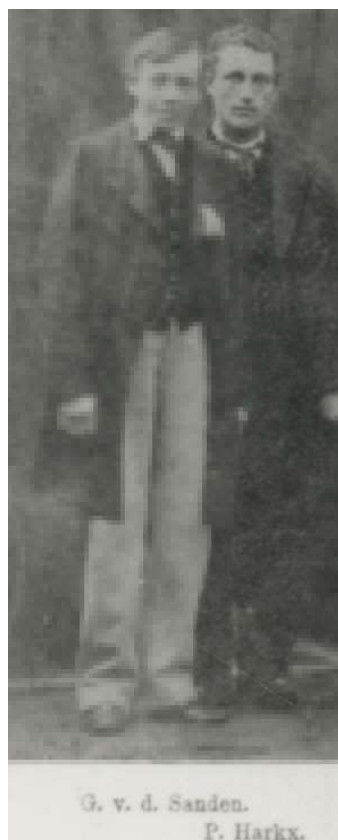
In de loop van de eeuwen is het gebied in de wijde omgeving van Maarheeze gecultiveerd. Langzaam werden onvruchtbare gebieden geschikt gemaakt voor de landbouw. De vele boerenfamilies zorgden er in de volgende decennia voor, dat de grote aaneengesloten akkers onder de kinderen in kleine akkertjes werden verdeeld. Dat beeld is dankzij de landmeters van het kadaster in 1832 bevestigd en op papier vastgelegd. Op het derde blad van sectie A Maarheeze is het centrum van de plaats ingetekend. Aan beide zijden van de Kerkstraat en de straat met de naam Den Oudenboom, die in de richting van Someren loopt, is veel bebouwing te zien. Ook rondom de kerk en de pastorie staan enige huizen. Verder bestaat de omgeving vooral uit weiland, bouwland en tuinen. Het gros van de bevolking bestond dan ook uit landbouwers.

Ib Eigenaren en bewoners

Schoolmeester Jacobus Oreillij uit Maarheeze was bij de ingebruikneming van het kadaster in 1832 eigenaar van twee percelen tuin aan de Hoge Weg in het centrum van Maarheeze. Zijn woning stond vlakbij deze twee percelen, eveneens aan de Hoge Weg. De gemeente Maarheeze kwam in 1841 in bezit van de woning en de twee tuinen.

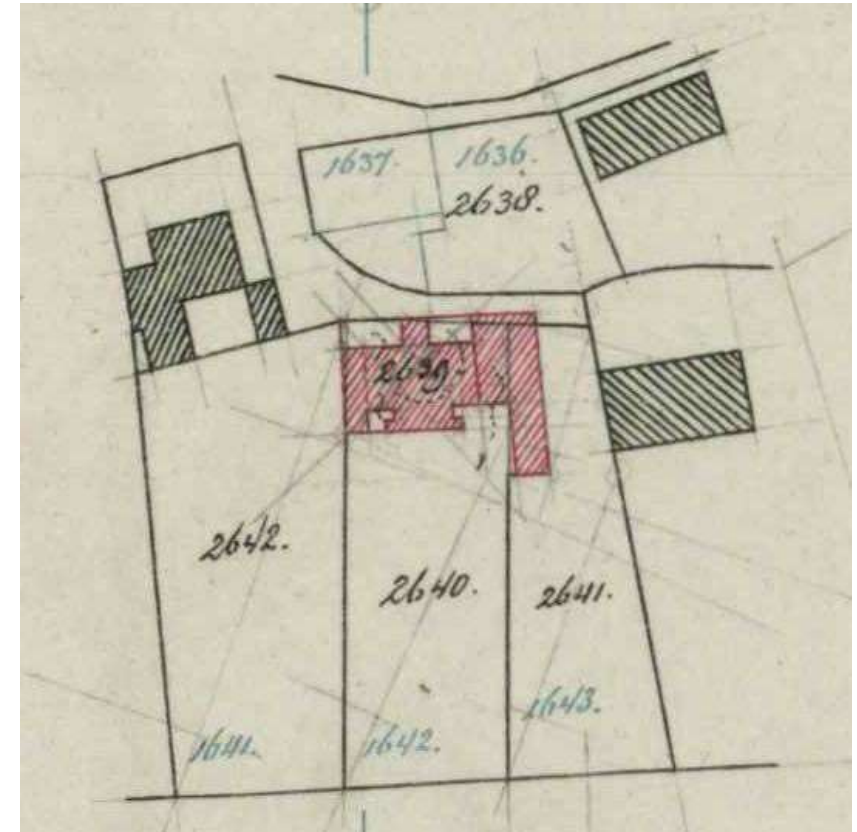
In 1862 registreerde het kadaster op de plaats van de voormalige onderwijzerswoning van de heer Oreillij een school, een schoolhuis (oftewel een onderwijzerswoning) en een raadhuis. Slechts eenentwintig jaar later, in 1883, werden de school, de onderwijzerswoning en het raadhuis alweer afgebroken en werden op de plaats van de twee tuinen een nieuw schoolgebouw en een nieuwe onderwijzerswoning gerealiseerd. Beide gebouwen kwamen tegen elkaar aan te staan. Met de bouw van het nieuwe complex was door aannemer C. van de Wiel uit Stratum (bij Eindhoven) in 1882 gestart. Architect was Eindhovenenaar Petrus H. Harkx (Eindhoven, 1848 - aldaar, 1924). Het complex kon in 1883 betrokken worden.

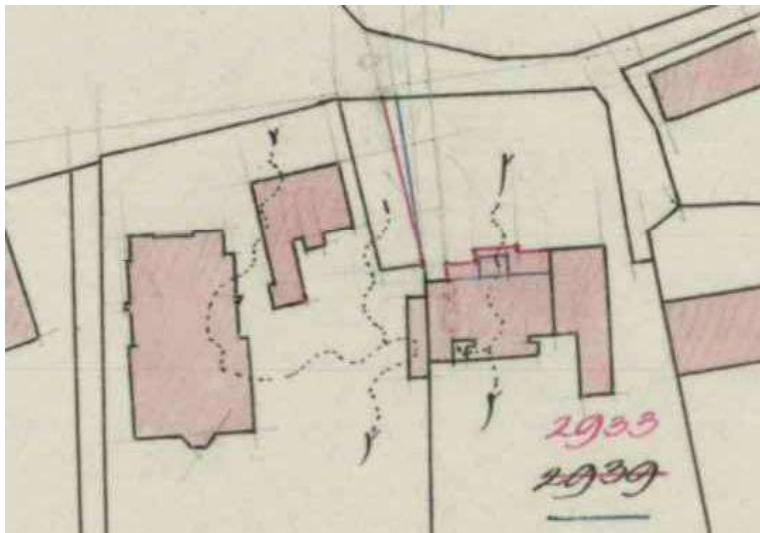
Architect Petrus Harkx (rechts) op een foto uit 1860.

De school en enkele leerlingen omstreeks 1910, foto Archief J. Biemans.

Kadastrale hulpkaart uit 1884 met rood gearceerd het nieuwe schoolcomplex.

Kadastrale hulpkaart uit 1926.

De gebouwen werden in 1925 verkocht aan de rooms-katholieke parochie van Sint-Gertrudis uit Maarheeze. De Zusters der Voorzienigheid uit het plaatsje Ruillé uit Frankrijk kwamen naar Maarheeze om zich daar te vestigen en zich bezig te houden met het geven van lager onderwijs en het houden van een bewaar- (kleuter-) school. Ten behoeve van de komst van de zusters werd het schoolgebouw uit 1883 verbouwd. Het centraal gesitueerde voorportaalje van het schoolgebouw werd in de eerste maanden van 1926 gesloopt ten behoeve van de bouw van een breder frontgebouw. Architect hiervan was de Helmonder Cornelis 'Cor' Roffelsen (Gemert, 1889 - Helmond, 1958).

Het vernieuwde schoolgebouw werd nog in 1926 in gebruik genomen als lagere Mariaschool voor meisjes. De voormalige onderwijzerswoning werd ingericht tot Mariaklooster. Inmiddels was de vereniging "De Heilige Familie" uit Heer bij Maastricht, het moederklooster van de zusters, eigenaar geworden van het verbouwde complex. Nog in hetzelfde jaar 1926 startte de bouw van een tweelaags vrijstaand schoolvolume vóór het complex. Opnieuw was Cor Roffelsen de architect en was Frans van Moorsel de aannemer.

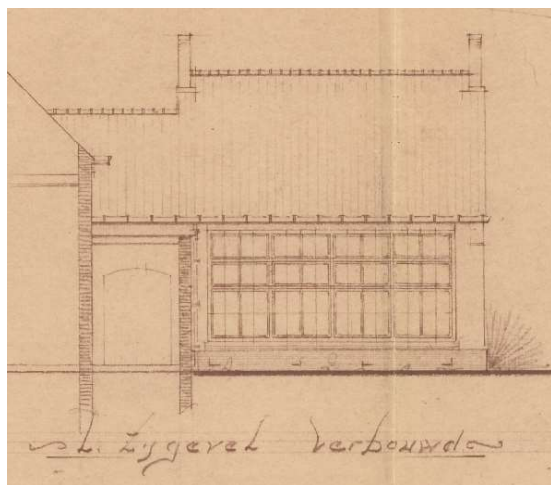
In juni 1927 was de bouw voltooid en kon het gebouw in gebruik genomen worden als bewaar- en naaischool.

Achter het Mariaklooster werd in 1934 een consultatiebureau annex apotheek gebouwd. Dit enkellaagse volume onder platdak was gebouwd op kosten van de zusters en werd gehuurd door het Wit-Gele Kruis. Op een zeker moment tussen 1927 en 1949, vermoedelijk rond 1930, werden de gevels (met uitzondering van de linkerzijgevel) van het klooster in de voormalige onderwijzerswoning voorzien van blokbepleistering met schijnvoegen, waarbij tevens de muurankers onder ruitvormige kussens verdwenen. Het tuitstuk en de topstukken van de hoekpilasters van de voor-gevel, die tot die tijd voorzien waren van vierzijdig aangebrachte driehoekige frontons, werden ingekort en verbouwd. Het tuitstuk

kreeg daarbij de vorm van een crucifix.

De blauwdruk van architect Roffelsen met links de oude situatie en rechts de nieuwe situatie.

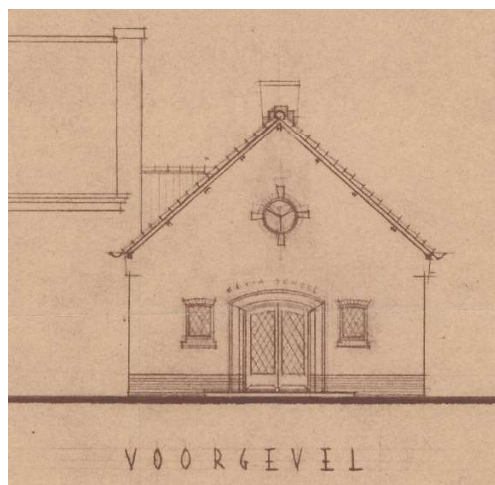
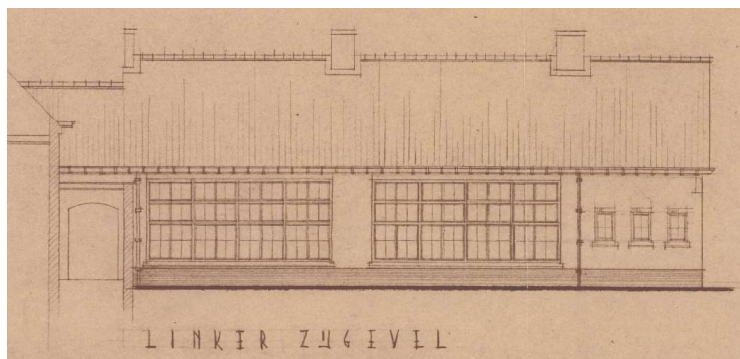

Het gemeentebestuur van Maarheeze gaf in januari 1955 een vergunning af voor de uitbreiding van de meisjesschool met een haakse vleugel. Architect hiervan was opnieuw Cor Roffelsen uit Helmond. G. Hegge uit Budel nam het werk aan.

Vermoedelijk is de bouw van de nieuwe vleugel direct van start gegaan, want al in maart 1955 werd er goedkeuring

De school met links de bewaar- en naaischool, omstreeks 1930.

gegeven voor het verlengen van de nieuwgebouwde vleugel met een bouwdeel en een nieuwe entree in de kopse gevel. Ook hier was architect Roffelsen verantwoordelijk voor het ontwerp.

In 1973 was de katholieke Mariaschool naar een nieuw pand verhuisd en kwam de gemeente Maarheeze wederom in het bezit van de oude school en het klooster. De schoolvleugels uit 1955 werden dat jaar onder architectuur van Architectenbureau A. van Beurden uit Oirschot verbouwd tot bibliotheek. De zusters bleven 'om niet' in het klooster wonen.

De zolder van de 'hoogbouw', het vrijstaande schoolgebouw uit 1927, werd in 1975 in gebruik genomen als jongeren centrum 'Harlekyn'. Later zou daar op de begane grond

een fitnessschool worden geopend. Op een zeker moment is in de vleugel uit 1955 clubhuis 'De Hoepel' van de KPJ, de Katholieke Plattelandsjongeren, geopend.

Onze informatievoorziening uit het kadaster stopt in 1990 toen de papieren leggers werden gedigitaliseerd.

Als gevolg van een felle brand, die in 1993 jongeren centrum 'Harlekyn' op de zolder van het schoolgebouw uit 1927 trof, werd dit vrijstaande volume later dat jaar gesloopt. Jongeren centrum Harlekyn kon nog in hetzelfde jaar 1993 terecht in de vleugel uit 1955. Het IVN (Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid) afdeling Cranendonck betrok in 1996 het voormalige consultatiebureau aan de achterzijde van het klooster en was hier tot 2021 gevestigd. Zij noemden hun gebouw 'De Kroenekraan', dialect voor 'de kraanvogel'.

De laatste zuster van de congregatie der Voorzienigheid vertrok in 1998 naar elders, waarna het klooster leeg kwam te staan. In 2012 opende jongerenhuiskamer Cr@sh zijn deuren in het voormalige schoolgebouw uit 1883/1926. Op dat moment deelden zij dit gebouw met het Centrum voor Jeugd en Gezin en het Wmo-loket.

Anno 2021 bevinden zich hier appartementen ten behoeve van antikraakbewoning. Het voormalige klooster, de smalle achterbouw en het voormalige IVN-gebouw daarachter staan momenteel nog steeds leeg, wachtend op een nieuwe bestemming.

• Het nachtelijke vuur in Maarheeze werd bestreden met diverse stralen.

Foto Bert Jansen

Jongeren centrum heeft niets meer over

Uitslaande brand in Maarheeze vernielt Harlekijn

(Van onze correspondent)

MAARHEEZE – Een uitslaande brand heeft in de nacht van vrijdag op zaterdag jongeren centrum Harlekijn in Maarheeze volledig verwoest. Harlekijn zat op de zolder van de vroegere kleuterschool aan de Hoge Weg. De ruimtes op de begane grond, waarin onder meer fitnesscentrum Maarheeze gevestigd is, liepen grote waterschade op.

De brandweer van Maarheeze was even na vier uur ter plekke met twee eenheden, samen met versterking uit Budel. De brand was op dat moment niet meer te blussen, mede omdat de hele bovenverdieping van hout was. De brandweer moest volstaan met het plaatsen van schermen om te voorkomen dat de brand zich verder uitbreidde. De omliggende panden liepen hierdoor geen schade op. Burgemeester mevrouw A. de Jong-Craijé was direct aanwezig om zich van de situatie op de hoogte te stellen.

De schade aan het pand is enorm. „Het wachten is op de bevindingen van de technische recherche, maar op dit moment wijst alles op korrupsie“, zegt M. van Himbergen van de Maarheezer brandweer. „We konden niet veel meer doen dan schermen plaatsen en de omliggende gebouwen beschermen. Vermoedelijk is de brand ontstaan bij het podium, waarna het vuur zich uitbreidde over de gehele zolderruimte. Het ziet er niet naar uit dat medewerkers van Harlekijn naligheid te verwijten is.“ Omdat het instortingsgevaar groot is, zijn de bovenste gedeeltes van de voor- en achtergevel gesloopt. Het gebouw is om die reden ook afgesloten voor alle publiek.

• Bestuur en medewerkers van jongeren centrum Harlekijn in de puinhoop van wat tot vrijdagochtend aan soos was.

Foto Juriaan Bakke

Gemeentesecretaris R. van den Eijlen kon dit weekeinde geen duidelijkheid geven omtrent de schade aan het gebouw en de plannen van de gemeente. Vanavond zal wethouder L. Beenders met medewerkers van de gemeente het pand inspecteren.

Ongelof

Diepe teleurstelling en ongelof bij bestuur en vrijwilligers van

Harlekijn. „Wat een puinhoop zeg. Je kent het gebouw niet meer terug. We moeten er gewoon niet aan denken wat er was gebeurd als zo'n brand tijdens een soosavond was geweest“, was de eerste reactie tijdens een spoelvergadering zaterdagmorgen in de Smeltkroes. Veel meer dan het samenstellen van een schadelijst kunnen de medewerkers niet doen. Van het interieur op de bovenste verdieping is niets meer heel. Deze week gaat het bestuur zoeken naar een ruimte waar tijdelijk activiteiten georganiseerd kunnen worden. Emotionele reacties bij Harlekijn-medewerkers, maar ook bij toeschouwers die zaterdag poolshoogte kwamen nemen. Veel Maarheezenaren hadden herinneringen aan het gebouw. Als leerling van de Mariaschool, als bezoeker van Harlekijn of als gebruiker van het fitnesscentrum.

De situatie omstreeks 1990.

II Architectuurbeschrijvingen

Ila Beschrijving van het exterieur

Het complex De Hoge Weg 1-3a in Maarheeze kan voor de duidelijkheid in een negental verschillende bouwvolumes worden onderscheiden, te weten:

- volume A: de enkellaagse voormalige onderwijzerswoning, later klooster uit 1883 onder zadeldak,
- volume B: de enkellaagse achterbouw van de voormalige onderwijzerswoning/klooster uit 1883 onder zadeldak,
- volume C: het tweelaagse voormalige hoofdvolume van de school uit 1883 (verbouwd in 1926) onder zadeldak,
- volume D: de enkellaagse voorbouw van de voormalige Mariaschool uit 1926 onder platdak met dwars gesitueerd centraal bouwdeel onder zadeldak,
- volume E: het enkellaagse voormalige consultatiebureau/IVN-lokaal uit 1934 onder platdak,
- volume F: een enkellaags volume uit 1955 onder een samengesteld, deels afgeknot schilddak,
- volume G: een klein enkellaags volume uit 1955 onder platdak, onderdeel van een gang

- volume H: een enkellaags volume, in twee fases opgebouwd in 1955 onder zadeldak en
- volume I: een relatief moderne carport onder platdak. Dit volume wordt door ons als indifferent beschouwd en wordt hier niet verder behandeld.

Volume A, algemeen

Volume A, de voormalige onderwijzerswoning, later Mariaklooster is opgebouwd als een enkellaags diephuis onder zadeldak. De voor- en achtergevels zijn gepleisterd, de oostelijke rechterzijgevel is uitgevoerd in baksteen.

Volume A, voorgevel

De noordelijke voorgevel van volume A is opgebouwd als een enkellaagse tuitgevel met verlaagde hoeklisenen. De gevel is tussen 1927 en 1949, vermoedelijk rond 1930, gepleisterd/gecementeerd en wit geschilderd. Met dubbele getrokken schijnvoegen worden in het pleisterwerk natuursteenblokken gesuggereerd.

Onderaan in de gevel een licht uitstekende gepleisterde plint die ook in de hoeklisenen doorloopt. In deze plint komen op drie plaatsen kleine ventilatieroosters voor, die vermoedelijk nog uit 1883 stammen en voorzien zijn van kleine gesmede tralies. De begane grond kent een indeling in vier traveeën met in de tweede travee van links de voordeur.

Zowel onderaan als bovenaan in de deur twee naast elkaar geplaatste vierkante panelen met diamantkoppen. In het midden van de deur twee rechthoekig-staande spiegelpanelen. In het rechterpaneel zijn een rechthoekig kijkrooster en een gietijzeren brievenbus aangebracht. Deze brievenbus is rechthoekig-liggend van vorm en is

voorzien van siergleuven en florale motieven in de hoeken. Op de klep staat de tekst "BRIEVEN". Verder bevat de voordeur een koperen deurknop en een modern, rond sleutelplaatje.

Boven de deur een licht-geprofileerd deurkalf, onder andere met olijfprofiel. Hierboven een licht-getoogd tweeruits houten bovenlicht. Deur en bovenlicht zijn gevat in een licht-getoogd houten kozijn, voor-

zien van een duivenjagersprofiel en met houten pennen in de bovenhoeken. De kozijnstijlen rusten op een hardstenen drempel met deurneuten. Boven de deur wordt met schijnvoegen een segmentboog gesuggereerd. Hierop ligt een verhoogd gebosseerd veld, eveneens in een segmentboogvorm.

Links van de voordeur een relatief hoog, licht-getoogd houten zesruits-schuifvenster. De eveneens licht-getoogde raamkozijnen zijn voorzien van een duivenjagersprofiel en zijn voorzien van houten pennen in de hoeken. De twee horizontale roeden

zijn fors smaller dan de relatief brede middenstijl en wisseldorpel. Onder het venster een natuurstenen raamdorpel met oren. Boven het venster een vergelijkbare segmentboog van schijnvoegen en bossing. Rechts van de voordeur twee van dergelijke vensters.

Ter hoogte van de balklaag zijn de vijf oorspronkelijke muurankers voorzien van een langgerekte ruitvormige diamantkop als bepleistering. In de borstwering van de kamers op de zolder zijn op vier plaatsen kleine ventilatieroostertjes opgenomen.

Op het niveau van de zolder twee licht-getoogde houten zesruits vensters met een vast, licht-getoogd tweeruits bovenraam en twee terug liggende tweeruits stolpramen, waarvan de middenstijl breder uitgevoerd is dan de twee horizontale roeden.

Het licht-getoogde houten kozijn van elk venster is voorzien van een duivenjagersprofiel en bevat houten pennen in de bovenhoeken. Onder elk venster een licht uitstekende natuurstenen raamdorpel met oren. Boven elk venster een gepleisterde segmentboog in schijnvoegen met bossing, vergelijkbaar met de 'schijn-segmentbogen' op de begane grond.

De vensters op het zolderniveau zijn een stuk minder hoog dan die op de begane grond. De beide hoekpilasters van de voorgevel lopen aan de bovenzijden door tot het niveau van de genoemde smalle horizontale roeden van de zoldervensters.

Daar zijn zij belegd met een licht-uitstekende betonnen ezelsrug.

Centraal op het vloeringniveau is een relatief klein, stalen vierruits rondlicht aangebracht. Dit ligt zo'n tien centimeter verdiept in de gepleisterde gevel en is voorzien van een cirkelvormige rollaag van dubbele schijnvoegen. Onder het rondlicht steekt een blokvormig, vermoedelijk natuurstenen dorpel met lekgootje uit de gevel.

Onder elk van beide schuine zijden van de tuitgevel worden twee gordingankers door langwerpige ruitvormige gepleisterde diamantkoppen aan het oog onttrokken. De gevel loopt boven de hoeklisenen nog zo'n halve meter verder omhoog en is daar aan beide zijden voorzien van een schouder. De schouders en de schuine zijden van de gevel zijn voorzien van een schuin uitstekende gepleisterde bakstenen ezelsrug. Het tuitstuk wordt gevormd door twee relatief brede betonnen elementen die samen een crucifix vormen.

Volume A, linkerzijgevel

De oostelijke linkerzijgevel van volume A is de enige van de vier gevels van dit volume die niet gepleisterd zijn, maar nog zijn originele structuur van baksteen kent. Het betreft een enkellaagse lijstgevel met mezzanino, een soort halve verdieping in de borstwering van de zolder.

De gevel is opgebouwd in schoon metselwerk van orangerode tot rode handvormbakstenen in kruisverband, met kalk gevoegd. De onderste meter van het metselwerk is met cement gevoegd.

Uiterst links en rechts een gepleisterde hoekliseen die aan de bovenzijde naast en voorbij de kroonlijst loopt. De linkerliseen is gecementeerd en ongeschilderd. De rechterliseen is wit geschilderd. Links, op de scheiding van het metselwerk en de hoekliseen loopt een zinken regenpijp langs de gevel naar beneden.

Onderaan in de gevel een relatief hoge, licht uitstekende gecementeerde plint. In deze plint komen op enkele plaatsen openingen met kleine metalen ventilatioeroostertjes voor. Soms ontbreken de roostertjes, waardoor er alleen sprake is van een kleine opening in de gevel.

Zowel links als rechts op de begane grond een relatief hoog, licht-getoogd houten zesruits venster met een vast, licht-getoogd tweeruits bovenraam en twee dieper liggende tweeruits stolp-onderramen, waarvan de middenstijl breder uitgevoerd is dan de twee horizontale roeden. Het licht-getoogde houten kozijn van elk venster is voorzien van een duivenjagersprofiel en bevat houten pennen in de bovenhoeken. Onder elk venster een licht uitstekende natuurstenen raamdorpel met korte oren. Boven elk venster een anderhalfsteense segmentboog.

Ter hoogte van de balklaag vier smeedijzeren staafankers met aan beide uiteinden van de schieter een andreaskruis in reliëf op een verdiept veld.

De lijstgevel wordt aan de bovenzijde beëindigd met een naar boven uitkragende baksteenfries met een overhoekse muizentand in het midden. De baksteenfries is in een latere fase, vermoedelijk in het tweede kwart van de twintigste eeuw, zowel links als in het midden doorbroken door een rechthoekig-liggend houten tweelicht-mezzanino-stolpvenster dat daglicht geeft aan de ruimtes op de zolder. Van het rechtervenster is het linkerraam voorzien van een ruit van figuurglas. Elk van beide tweelichtvensters is gevat in een gecementeerde omlijsting. Een korte schuin geplaatste betonnen raamdorpel vormt onderdeel van deze omlijsting. De houten bovendorpel van elk tweelichtvenster loopt door in de houten kroonlijst van de gevel, die aan de onderzijde een kraalprofiel bevat en bovenaan ojiefvormig is en wordt afgetopt door een zinken kraal.

Volume A, achtergevel

Ook de zuidelijke achtergevel van volume A, een puntgevel, is tussen 1927 en 1949, vermoedelijk rond 1930 gecementeerd en voorzien van schijnvoegen. De gevel is in veel opzichten vergelijkbaar met de voorgevel.

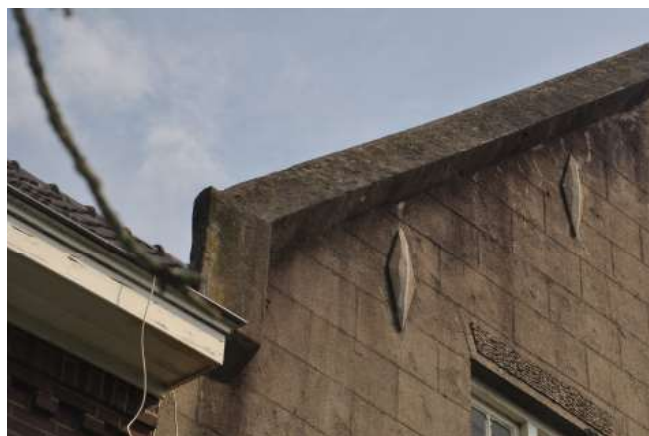
Tegen het rechterdeel van de topgevel is volume B gebouwd. De gevel is uitsluitend aan de rechterzijde voorzien van een schouder en een verlaagde hoekliseen. Links ontbreekt de liseen. Daar is aan de bovenzijde een verticaal uitstekend, gecementeerd bakstenen muurdeel zichtbaar, dat aan de onderzijde is afgeschuind. Opmerkelijk daarbij is, dat de bovenzijde van dit verticale element niet afgeschuind doorloopt in de ezelsrug boven de schuine gevellijn, maar rechthoekig van vorm is.

Links op de begane grond een relatief hoog, licht-getoogd houten zesruits venster met een vast, licht-getoogd tweeruits bovenraam en twee terugliggende tweeruits stolpramen, waarvan de middenstijl breder uitgevoerd is dan de twee horizontale roeden. De linkeronderruit is gebroken en is bekleed met een houten beplating. Het licht-getoogde houten kozijn is voorzien van een duivenjagersprofiel en bevat houten pennen in de bovenhoeken.

Onder het venster een licht uitstekende natuurstenen raamdorpel met korte oren. Boven het venster een segmentboog in schijnvoegen, compleet met bossering.

Op het zolderniveau twee asymmetrisch uitgelijnde, rechthoekige houten vensters, die uit de eerste helft van de twintigste eeuw stammen en zijn opgebouwd uit twee terugliggende, naar binnen openslaande, zesruits onderramen met daarboven twee naar voren liggende vaste vierruits bovenramen, van de onderramen gescheiden door twee wisseldorpels.

De linker onder- en bovenraamcombinatie wordt door middel van een brede houten middenstijl gescheiden van de twee ramen aan de rechterzijde. De kozijnen zijn niet voorzien van duivenjagers en bevatten geen houten pennen in de bovenhoeken, waaruit blijkt dat de vensters jonger zijn dan de overige vensters uit 1883 in dit volume.

Onder elk venster een rechte betonnen raamdorpel met oren, boven elk venster wordt met schijnvoegen een strek gesuggereerd. Hierop ligt een verhoogd gebosseerd veld, eveneens in een trapeziumvorm.

De top van de gevel heeft hier geen topstuk, maar eindigt in een punt.

Volume A, rechterzijgevel

Van de westelijke rechterzijgevel van volume A, een lijstgevel, is slechts een deel van het zolderniveau zichtbaar aan de voorzijde. Ook deze gevel is tussen 1927 en 1949 gepleisterd en voorzien van schijnvoegen. Ter hoogte van de balklaag is één langwerpige ruitvormige gepleisterde diamantkop zichtbaar, die een muuranker bedekt.

De gevel wordt beëindigd door een houten plansiergoot, afgewerkt met een zinken kraal. Uiterst rechts loopt een wit geschilderde zinken regenpijp kort vanuit de goot naar de bakgoot boven volume D.

Volume A, dak

Het diepe zadeldak van volume A is belegd met blauwe, gesmoorde, verbeterde holle dakpannen. Onderaan in het westelijke dakschild bevindt zich een hoge bakstenen schoorsteen, opgebouwd in schoon metselwerk van rode bakstenen in een halfsteens verband. Bovenaan een halfsteense rollaag, met in de hoeken twee op elkaar geplaatste baksteenkoppen. Uit de schoorsteen steekt een hoge, maar smalle asbest afvoerpijp.

Ook links onderaan in het oostelijke dakschild staat een vergelijkbare schoorsteen. Deze bevat echter geen asbest afvoerpijp. In dit oostelijke dakschild zijn bovendien twee kleine, getoogde, gietijzeren tweeruits dakraampjes opgenomen.

Volume B, algemeen

Volume B is een diep gesitueerd enkellaags bouwdeel dat tegen de oostelijke achterzijde van volume A is gebouwd, tegelijk met de bouw van dit volume A, de onderwijzerswoning, in 1883. In de beschrijving van de rijksdienst wordt dit volume omschreven als een voormalige paardenstal. Aanwijzingen dat dit voorheen inderdaad een paardenstal geweest moet zijn, hebben wij echter nergens kunnen vinden. De lange voor- en achtergevels zijn opgebouwd in schoon metselwerk van orangerode tot rode handvormbakstenen in kruisverband, gevoegd met cement. Onderaan in de gevels een relatief hoge, licht uitstekende gecementeerde plint.

Volume B, oostelijke voorgevel

De onderste delen van de gecementeerde plint zijn afgebroken, waardoor het metselwerk op die plaatsen zichtbaar is.

Het linkerdeel van deze oostelijke voorgevel van volume B gaat schuil onder een moderne houten carport waar een caravan geparkeerd staat. Het uiterste linkerdeel van de gevel is op een later moment in twee fases vernieuwd.

Het (vernieuwde) linkerdeel van de gevel is opgebouwd in schoon metselwerk van orangerode tot rode machinale bakstenen in kruisverband. Links bovenaan is, juist onder de carport, een vierkant ventilatierooster zichtbaar. Rechts daarvan loopt een getrapte, verticale bouwnaad.

Het metselwerk rechts daarvan is vergelijkbaar, maar duidelijk in een andere bouwphase opgemetseld. De baksteenlagen lopen ook niet in elkaar door, maar verschillen qua hoogte.

In de plint onder dit laatstgenoemde metselwerk is een vierkante opening zichtbaar, waaruit een metalen pijp en een elektriciteitskabel lopen.

Rechts in dit metselwerk staat boven een dubbele, getrapte bakstenen drempel een houten deur met bovenaan drie rechthoekig-staande ruiten. Naast de houten deur is een tweede, circa tien centimeter dikke deur geplaatst.¹

Het jongere metselwerk loopt rechts van de deur nog zo'n halve meter verder door in de gevel, daarna een bouwnaad en verderop het originele handvormmetselwerk uit 1883.

In dit oude metselwerk is, nog onder de carport een modern, rechthoekig-staand enkelruits houten voorzetraam zichtbaar, waarachter een ouder type enkelruits houten valraam schuilgaat. Boven het voorzetraam een rollaag, onder het raam een moderne uitstekende betonnen raamdorpel met oren.

In het metselwerk rechts in de gevel, buiten de carport, is een origineel halfrondvenster met waaivormig vierruits houten raam aanwezig. Het venster wordt overspannen door een steense rondboog van afwisselend baksteenstrekken en dubbele baksteenkoppen. Onder het venster een betonnen raamdorpel met relatief brede oren.

Uiterst rechts in de gevel is ter hoogte van de balklaag een smeedijzeren staafanker aangebracht. De gevel wordt aan de bovenzijde beëindigd door een houten boeiboord, afgewerkt met een zinken kraal.

1) In verband met de aanwezigheid van de caravan onder de carport kunnen we geen nadere details over deze deur verschaffen. Boven de deur vermoedelijk een steense rollaag. Het zou ook echter een strek kunnen zijn.

Volume B, linkerzijgevel

Van de zuidelijke linkerzijgevel van volume B, een puntgevel, ligt het zolderniveau in het zicht. Dat zicht werd ons echter tijdens ons bezoek belemmerd door de aanwezigheid van een flinke boom. Uit een archieffoto kunnen we opmaken dat de gevel blind is en is opgebouwd in rode bakstenen. De schuine zijden zijn belegd met cementranden.

Volume B, achtergevel

De gehele achtergevel van volume B bestaat uit negentiende-eeuws metselwerk. Midden en rechts in de gevel een halfroondvenster, vergelijkbaar met dat aan de voorzijde. Het metselwerk boven het rechtervenster vertoont wat bouwnaden en niet-passende bakstenen. Onder het venster loopt het metselwerk echter onverstoord door. Het is daarom niet duidelijk waarom het metselwerk boven het venster is verstoord. Er lijkt geen sprake te zijn van een dichtgezet venster of iets dergelijks.

Links in de gevel een houten deur, opgebouwd uit verticale kraaldelen. De deur bevat een fraai vormgegeven gietijzeren deurgreep. Ook het ronde gietijzeren deurplaatje is fraai versierd. De deur is gevat in een houten kozijn met duivenjagersprofiel. In de linkerkozijnstijl bevindt zich een deel van een scharnier.

Ter hoogte van de balklaag vier smeedijzeren staafankers. Bovenaan in het linkerdeel van de gevel is een metalen zonwering, een uitvalscherm met stoffen doek, aangebracht. De gevel wordt aan de bovenzijde beëindigd door een houten boeiboord, afgewerkt met een zinken kraal.

Volume B, dak

Het zadeldak van volume B is belegd met blauwe, gesmoorde verbeterde holle dakpannen. Rechts in dit schild is een klein, getoogd, gietijzeren tweeruits dakraampje opgenomen. Links steekt een moderne afvoerpip uit het schild.

Volume C, algemeen

Volume C is de dwars gesitueerde voormalige openbare school uit 1883. In 1926 is een bebouwing tegen de voorzijde van de school gerealiseerd, die we hier als volume D benoemen. Tevens is het resterende deel van de voorgevel vernieuwd en ook aan de achterzijde is de gevel voor een groot gedeelte vernieuwd.

Volume C, voorgevel

Na de bouw van volume D in 1926 heeft men tevens de noordelijke voorgevel van de voormalige openbare school vernieuwd. Deze lijstgevel strekt zich voor een deel links van de dwars gesitueerde entree uit, alsook rechts daarvan. Beide geveldelen zijn blind en zijn opgebouwd in schoon metselwerk van donkerrode bakstenen in kruisverband.

De geveldelen worden beëindigd door een baksteenfries met onderaan een platte muiszand, daarboven een strekkenlaag en daarboven een steense rollaag van afwisselend strekken en dubbele koppen. Deze rollaag verdwijnt deels achter het korte binnenboei bord van de overstekende houten bakgoot met neuslijst en zinken kraal.

Zowel uiterst links in het linkermetselwerk als uiterst rechts in het rechtermetselwerk loopt een zinken regenpijp naar de platte daken van volume D.

Volume C, achtergevel

Delen van de zuidelijke achtergevel van volume C waren ten tijde van ons bezoek flink begroeid met klimopplanten, die ons het zicht erop hinderden.

De gevel is opgebouwd als een enkellaagse lijstgevel in schoon metselwerk van overwegend donkerrode machinale bakstenen in kruisverband uit 1926, met cement gevoegd. Uitsluitend in de uiterst linker- en rechtermuurdam bevindt nog origineel metselwerk uit 1883, opgebouwd in schoon metselwerk van orangerode tot rode handvormbakstenen in kruisverband, met kalk gevoegd.

Ook in de borstwering onder het rechterdeel van het rechtervenster is negentiende-eeuws metselwerk zichtbaar.

Onderaan in de gevel is een licht-uitstekende gecementeerde plint aangebracht, waarin één of meer ventilatieroostertjes voorkomen.

Uiterst links in de gevel staat een uitstekende gecementeerde liseen, die mogelijk ook nog 19e-eeuws is en die we ook in de voormalige onderwijzerswoning tegenkwamen. De bovenste delen hiervan zijn wit geschilderd. Het verfwerk is aan de onderzijde afgebladderd.

In het midden van de gevel loopt een regenpijp verticaal naar beneden. Zowel links als rechts van deze regenpijp twee forse, rechthoekig-staande houten kruisvensters uit 1926, met in elk venster twee enkelruits onderramen en twee vierruits bovenramen. De bovenramen bevatten smalle verticale roeden en als horizontale scheiding van de bovenramen is eenzelfde formaat tussendorpel gehanteerd die ook de horizontale begrenzing tussen de boven- en onderramen vormt.

Onder elk van de vier vensters een schuin geplaatste betonnen raamdorpel met oren. Boven elk venster een anderhalfsteense strek. Tegen de tussendorpels die de bovenramen onderling scheiden zijn in totaal twee aluminium zonweringen geplaatst, met uitvalschermen met stoffen doeken. Eén zonwering voor de twee linkervensters en één zonwering voor de twee rechtervensters.

De gevel wordt beëindigd door een baksteenfries met onderaan een platte muizentand, daarboven een strekkenlaag en daarboven een steense rollaag van afwisselend strekken en dubbele koppen. Deze rollaag verdwijnt deels achter het korte binnenboeiboord van de overstekende houten bakgoot met neuslijst en zinken kraal.

Volume C, rechterzijgevel

Het grootste deel van de westelijke rechterzijgevel van volume C is bebouwd met volume F. Uitsluitend de bovenzijde van de tuitgevel is zichtbaar. Dit deel van de gevel is blind en gecementeerd.

Zowel links als rechts in de schuine zijden is een deel van een staafanker zichtbaar. De schuine zijden worden beëindigd door een halfsteense rollaag van donkerrode machinale bakstenen. Daarop liggen blauwe gesmoorde gevelpannen. Boven de nok is een schoorsteen gebouwd.

Volume C, dak

Het dwars gesitueerde zadeldak van volume C is belegd met blauwe, gesmoorde verbeterde holle dakpannen.

Op de nok staan twee bakstenen schoorstenen uit 1926. De kleinste van de twee vormt tevens het tuitstuk van de westelijke rechterzijgevel van volume C. De schoorsteen is opgebouwd in schoon metselwerk van donkerrode bakstenen in een halfsteens verband. Bovenaan in elk van

de vier schoorsteendelen een uitkragende baksteenfries die gelijk is aan die in de voor- en achtergevels van volume C. In de hoeken drieëneenhalf op elkaar geplaatste drieklezoren.

De nokschoorsteen loodrecht boven de tussenwand tussen de volumes A en C is een stuk breder en vierkant van oppervlak. Verder heeft deze schoorsteen dezelfde uiterlijke kenmerken als de eerstgenoemde schoorsteen. Vlak naast deze brede schoorsteen is een metalen antenne geplaatst.

Centraal onderaan in het achterste dakschild weer een kleiner formaat schoorsteen, vergelijkbaar met de andere twee schoorstenen. Deze schoorsteen is in elk van de vier geveldelen aan de bovenzijde echter voorzien van twee naast elkaar gecreëerde rechthoekige openingen. Iets hoger achter deze schoorsteen is een klein, getoogd, gietijzeren tweeruits dakraampje opgenomen.

Even onder de brede nokschoorsteen staat in het achterste dakschild een afwijkend soort schoorsteen. Het betreft een kleinere schoorsteen, opgebouwd in schoon metselwerk van oranje- tot rode machinale bakstenen in een halfsteens verband. De schoorsteen wordt afgetopt door een halfsteense rollaag met in de hoeken twee op elkaar geplaatste baksteenkoppen. Uit deze schoorsteen steekt een hoge asbest afvoerpijp, met aan de bovenzijde een schoorsteenkap, type 'Chinese hoed'.

Volume D, algemeen

Volume D is in 1926 gebouwd tegen de bestaande dwars gesitueerde schoolvleugel uit 1883. In het volume kunnen drie onderdelen worden onderscheiden, namelijk een centraal, diep gesitueerd enkellaags bouwdeel onder stekend zadeldak met aan weerszijden daarvan een enkellaags bouwdeel onder platdak. Het centrale bouwdeel steekt bovendien een stuk naar voren uit, ten opzichte van de belendende bouwdelen. Alle bouwonderdelen zijn opgebouwd in schoon metselwerk van donkerrode bakstenen in Vlaams verband.

Volume D, de middenbouw

De voorgevel van het centrale bouwdeel is een enkellaagse puntgevel met schoulers. Dit bouwdeel is volledig symmetrisch met in het midden een dubbele houten deur, waarboven een tweeledig bovenlicht met in elk deel vier naast elkaar geplaatste rechthoekig-staande ruiten. Deuren en bovenlichten zijn gevat in een houten kozijn, waarvan de stijlen rusten op een betonnen drempel met korte deurneuten.

De entreepartij wordt overspennen door een wit geschilderde betonnen latei met oren, waarop in rode verf de tekst "Maria-school" in gotische letters staat, met links en rechts daarvan een rood geschilderd kruis met afgeronde uiteinden. Het bovenste deel van de latei, tussen de oren, is afgeschuind. Ook aan de onderzijde is een lichte uitsparing op die plaats gemaakt.

Zowel links als rechts van de entree is een overhoeks geplaatste lantaarn tegen de gevel aangebracht. Deze is opgebouwd uit een aantal rechte, metalen spijlen en staat op een naar onder toe verjongende console van vier metalen plateaus. Elk van beide lantaarns wordt afgetopt door een overstekende zinken puntkap, met aan de onderzijde een zinken kraal.

De baksteenfriezen en bakgoten die de bovenzijden van de twee lage bouwdeelen van volume D sieren en grotendeels vergelijkbaar zijn met de overige baksteenfriezen en bakgoten uit 1926, lopen door in de korte zijgeveltjes van de middenbouw van volume D.

Vervolgens lopen ze nog kort door over de gevel van dit middelste bouwdeel. In de hoeken drie liggende baksteenkoppen. Anders dan bij de overige bakgoten zijn hier geen zinken kralen toegepast, maar aluminium daktrims.

In de topgevel van het centrale bouwdeel is boven de betonnen latei een driehoekige baksteenversiering in een verticaal Vlaams verband aangebracht. Deze baksteenversiering bestaat op zijn beurt weer uit vier driehoeken, waarvan alleen de middelste puntstaand is. De middelste en de bovenste driehoek steken bovendien iets uit. Het bovenste deel van de baksteenversiering wordt door een gevelbord aan het oog onttrokken.

Zowel links als rechts van de baksteenversiering is in de gevel een vlaggenstokhouder geplaatst.

Beide schouder-tjes van de puntgevel worden aan de bovenzijden beëindigd door een halfsteense rollaag en afgetopt door een daktegel. De schuine zijden van de puntgevel zijn voorzien van vlechtingen in Vlaams verband. De driehoekige top van de gevel bestaat uit tweezijdig diagonaal Vlaams verband met in het midden een verticale strook van uitkragend verticaal metselwerk, eveneens in Vlaams verband. De schuine zijden van de gevel worden afgetopt door blauwe, gesmoorde gevelpannen, met in de nok een eindvorstpan.

Het stekende zadeldak van de middenbouw is belegd met blauwe, gesmoorde, verbeterde holle dakpannen. Aan elk uiteinde van het korte zijgeveldeel van het middenstuk loopt een regenpijp naar beneden.

Op deze foto uit ca. 1980 is de baksteenversiering in de topgevel nog helemaal zichtbaar.

Volume D, de zijbouwen

Bovenaan in de voorgevel van de rechterzijbouw zijn twee rechthoekig-liggende houten tweelichtvensters geplaatst. In elk van beide vensters twee vierkante vierruits ramen die als valramen kunnen functioneren. Onder elk tweelichtvenster een schuin geplaatste betonnen raamdorpel met oren. De bovenzijden van de vensters onderbreken de gebruikelijke baksteenfries, waardoor hiervan slechts in het midden en uiterst links en rechts sprake is. De gevel wordt beëindigd door een overstekende houten bakgoot met een neuslijst en afgewerkt met een aluminium daktrim.

Links een vergelijkbare opzet. Hier alleen rechts een tweelichtvenster. Links staat een houten deur onder een achtruits bovenlicht dat als valraam kan functioneren. Deur en bovenlicht zijn gevat in een houten kozijn, waarvan de stijlen rusten op een betonnen drempel met korte deurneuten. De deur is voorzien van smeedijzeren gehengen. Links van de deur een aluminium ventilatierooster.

Volume E, algemeen

Volume E is het enkellaagse voormalige consultatiebureau, later IVN-gebouw, uit 1934 onder platdak. Het gebouw heeft gevels die zijn opgetrokken in schoon metselwerk van donkerrode bakstenen in een Vlaams verband met relatief diepe voegen. Aan de onderzijden van de gevels licht uitstekende trasramen in een iets harder gebakken en daardoor donkerdere steen. De gevels worden aan de bovenzijden beëindigd door de bekende uitkragende baksteenfries van een platte muizentand aan de onderzijde, een strekkenlaag daarboven en bovenaan een rollaag. In de hoeken twee op elkaar geplaatste baksteenkoppen. De gevels worden afgetopt door een ver overstekende houten bakgoot, afgewerkt met een neuslijst en een aluminium daktrim. Onder de goten is nog een smal binnenboeiboord zichtbaar.

Volume E, voorgevel

De oostelijke gevel van volume E is de voorgevel van dit bouwdeel. Links van het midden staat de entree. De glashouten voordeur is relatief modern en staat centraal in een raamwerk met een enkelruits bovenlicht van gewoon glas en twee langwerpige enkelruits schoudervensters van blank kathedraalglas. Boven elk schoudervenster nog een klein bovenraam van gewoon glas. Het geheel is gevat in een houten raamwerk dat wordt overspannen door een halfsteense rollaag. Onder elk schoudervenster is een korte schuin geplaatste en afgeronde raamdorpel van donkere geglazuurde tegels geplaatst. De deurkozijnstijlen rusten op een betonnen drempel met korte deurneuten. De entree wordt bereikt via een verhoogd stoepje, belegd met rode keramische plavuizen en randen van wit geschilderde donkerrode baksteenklinkers.

Rechts van de entree een forse, rechthoekig-iggende houten vensterpartij van vier rechthoekig-staande enkelruits onderramen die naar buiten toe geopend kunnen worden en vier nagenoeg vierkante enkelruits bovenramen die als valramen kunnen functioneren. Het geheel is gevat in een houten raamwerk en wordt overspannen door een halfsteense rollaag. Onder de vensterpartij bevindt zich een schuin geplaatste en afgeronde raamdorpel van donkere geglazuurde tegels. Links van de entree een vergelijkbare vensterpartij, echter hier bestaande uit drie onder- en bovenramen. Zowel uiterst links als uiterst rechts loopt een regenpijp vanuit de bakgoot naar beneden. Links van de linkerregenpijp loopt de gevel naast de bakgoot als een schoorsteen verder door. Deze schoorsteen is eveneens opgebouwd in schoon metselwerk van donkerrode bakstenen in een Vlaams verband. Het gedeelte dat boven het platdak uitsteekt, is in een latere fase platvol gevoegd en is mogelijk opnieuw opgemetseld met nieuwe stenen. De schoorsteen wordt afgetopt door een halfsteense rollaag, met in de hoeken twee op elkaar geplaatste baksteenkoppen. Uit de schoorsteen steekt een forse asbest afvoerpijp, afgedekt met een schoorsteenkap, type 'Chinese hoed'.

Volume E, linkerzijgevel

In de zuidelijke linkerzijgevel van volume E zijn twee vensterpartijen opgenomen, vergelijkbaar met die in de voorgevel, echter hier steeds twee onder- en bovenramen.

Volume E, achtergevel

Links in de westelijke achtergevel van volume E zijn relatief hoog in de gevel twee rechthoekig-liggende houten drielichtvensters geplaatst met ruiten van blank kathedraalglas. Boven elk venster een halfsteense rollaag, onder elk venster een schuin geplaatste en afgeronde raamdorpel van donkere geglaazuurde tegels. Tussen beide vensters een klein aluminium ventilatie-rooster. In het midden van de gevel een nagenoeg vierkant houten enkelruits venster voorzien van blank kathedraalglas. Verder een vergelijkbare raamdorpel en rollaag. Rechts van dit venster loopt een kunststof regenpijp langs de gevel naar beneden. Het geveldeel rechts is blind.

Volume E, rechterzijgevel

De noordelijke rechterzijgevel van volume E is voor een klein deel zichtbaar onder de carport. Omdat daar een caravan geparkeerd stond, was de gevel niet goed zichtbaar. Vermoedelijk is de gevel geheel blind.

Volume F, algemeen

Volume F is in 1955 gerealiseerd en is geklemd tussen de volumes C, G en H. Van de twee zichtbare gevels was de zuidelijke gevel slecht zichtbaar in verband met klimopbegroeiing. De gevels zijn opgebouwd in schoon metselwerk van rode bakstenen in een Vlaams verband, platvol gevoegd. De gevels worden aan de bovenzijde beëindigd door een licht-uitstekende fries met onderaan een platte muizentand. Beide gevels worden afgetopt door een zinken mastgoot voor een houten boeiboord.

Volume F, zuidelijke gevel

In de zuidelijke gevel van volume F zijn twee rechthoekig-liggende houten vensterpartijen geplaatst. Deze bevatten twee vierruits stolpramen die met een koppelijzer aan elkaar vastgemaakt zijn en niet meer geopend kunnen worden. Hierboven twee tweeruits bovenramen. De onder- en bovenramen zijn gevat in een houten raamwerk, waartoe ook een vaste tussendorpel behoort. Onder elke vensterpartij een schuin geplaatste raamdorpel van lichtbruine, geglazuurde hardgebakken tegels. Boven elke vensterpartij een rollaag van drieklezoren. Uiterst rechts in de gevel loopt een regenpijp naar beneden.

Volume F, westelijke gevel

Centraal in de westelijke gevel van volume F staat een nagenoeg vierkant houten vierruits venster met ruiten van kathedraalglas. Het raam kan als valraam functioneren. Onder het venster een schuin geplaatste raamdorpel van donkerbruine geglazuurde hardgebakken tegels met oren. Boven het venster een halfsteen-rolraag.

Rechts van dit venster twee kleine, rechthoekig-staande enkelruits houten toiletvenstertjes met ruitjes van blank kathedraalglas. Ook deze raampjes kunnen als valraam dienen. De raamdorpels en de rollaag zijn vergelijkbaar met die van het vierruits venster links hiervan. Ook links van het vierruits venster een vergelijkbaar toiletvenstertje.

Volume F, dak

Het zuidelijke deel van het samengestelde dak van volume F is opgebouwd als een afgeknot schilddak van twee volledige dakschilden en één half dakschild. Het noordelijke deel van dit dak is opgebouwd als een zadeldak. Alle schilden zijn belegd met blauwe, gesmoorde verbeterde holle dakpannen. De nok van het zadeldakgedeelte ligt een stukje lager dan die van volume H. Uit het westelijke dakschild steekt een loden waterspuwer waarachter een loodslabbe op de pannen is bevestigd.

Volume G

Het kleine, enkellaagse volume G onder platdak is geklemd tussen de volumes F en H en vormt aan de binnenzijde een deel van een gang. Dit volume is geheel begroeid met een klimopbeplanting, waardoor nadere details nagenoeg ontbreken. Van binnenuit is te zien dat de twee zichtbare gevels blind zijn. Tussen de klimopbegroeiing is in de westelijke gevel enig metselwerk zichtbaar. Het betreft orangerode tot rode bakstenen, die -gezien de overige vergelijkbare bakstenen in volume H- vermoedelijk dateren uit 1974. Het lijkt te gaan om metselwerk in een Vlaams verband. Ook in de zuidelijke gevel is metselwerk zichtbaar. Hier lijkt het om rood metselwerk uit 1955 te gaan. Beide gevels lijken beëindigd te worden door een iets uitstekend houten boeiboord, afgewerkt met een aluminium daktrim. Links is tegen dit boeiboord de aansluiting van een vertakte kunststof regenpijp te zien.

Volume H, algemeen

Het langwerpige volume H is gebouwd in 1955 en is in twee fasen tot stand gekomen. Beide fasen op een moment in 1955. De gevels zijn opgebouwd in schoon metselwerk van rode bakstenen in een Vlaams verband. Het trasraam steekt licht uit in elke gevel. In beide lange gevels is een bouwnaad tussen beide bouwdelen zichtbaar. Het metselwerk in het zuidelijke deel daarvan lijkt iets donkerder te zijn en heeft lichte voegen. Het metselwerk in het noordelijke deel van dit volume is iets lichter van kleur en is gevoegd met grijze cementvoegen. Beide lange gevels worden aan de bovenzijden beëindigd door een licht-uitstekende fries met onderaan een platte muizentand. Beide gevels worden afgetopt door een zinken mastgoot voor een houten boeiboord.

Volume H, korte voorgevel

De korte noordelijke voorgevel van volume H is opgebouwd als een puntgevel met licht uitkragende schouder. Centraal in deze gevel bevindt zich de entreepartij van het jongeren centrum 'Harlekyn'. De entree bestaat uit twee getoogde glas-houtdeuren, die gevat zijn in een getoogd kozijn. De kozijnstijlen rusten op een betonnen drempel met korte deurneuten. De entree bevindt zich in een licht-getoogde segmentboogportiek met een trapeziumvormig oppervlak. Zowel

links als rechts van de deuren is een zeer smalle muurstijl ter breedte van een baksteenkop opgemetseld. Deze lopen aan de bovenzijde door in een halfsteense segmentboog. De afzettende portiekwangen zijn blind en ook het segmentboogvormige plafond is opgebouwd in een Vlaams verband. De vloer van de portiek is belegd met relatief grote betontegels.

Zowel links als rechts van de portiek is een gietijzeren lantaarn

tegen de gevel aangebracht. Deze is voorzien van sierlijke voluten en wordt afgetopt door een kegelvormig dakje met gegolfde schilden. Links van de linkerlantaarn zijn twee smalle, rechthoekig staande, houten enkelruits toiletvensters geplaatst. De ruiten daarvan zijn van geel kathedraalglas. De ramen kunnen als valramen geopend worden. Onder elk venstertje een schuin geplaatste raamdorpel van donkerbruine geglazuurde hardgebakken tegels met oren. Boven elk venstertje een rollaagje van drieklezoren. Rechts van de rechterlantaarn één dergelijk toiletvenster.

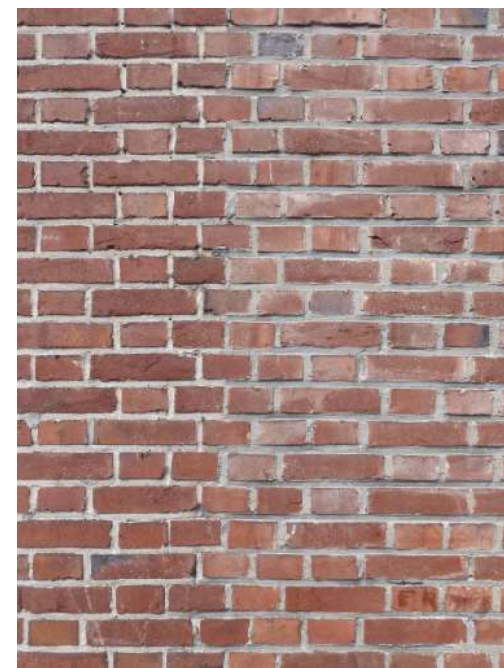
Direct boven de portiek is een rechthoekig-liggend aluminium frame met doek aangebracht, met daarop de naam van het jongerencentrum. Centraal op het zolderniveau is een enkelruits rondlicht geplaatst. De ruit is van geel figuurglas in een vierkante figuratie. Het rondlicht is voorzien van een ronde halfsteense rollaag met onderaan in deze rollaag twee schuin geplaatste bakstenen die een lekdorpel vormen.

Het houten zadeldak van volume H steekt aan deze zijde iets uit en wordt ondersteund door ojiefvormige houten consoles. De schuine zijden van de gevel worden afgetopt door blauwe, gesmoorde gevelpannen, met in de nok een eindvorstpan.

Volume H, linkerzijgevel

Uiterst links in deze lange gevel loopt een zinken regenpijp naar beneden. In het oudste linkerdeel van de gevel staat een forse, rechthoekig-liggende, vierledige houten entree-annex-vensterpartij. In de twee linkersegmenten en in het rechtersegment is er steeds sprake van twee nagenoeg vierkante vierruits stolp-onderramen, waarboven twee rijen van twee tweeruits bovenramen, gescheiden door een vaste tussendorpel. Ook de onder- en bovenramen worden door zo'n vaste tussendorpel van elkaar gescheiden. Onder de beide vensterdelen een schuin geplaatste raamdorpel van lichtbruine geglazuurde, hardgebakken tegels met oren. Links ontbreekt één tegel. In het derde segment van links in deze entree-annex-vensterpartij bevindt zich een entree, bestaande uit twee houten stolpdeuren, met in elke deur drie boven elkaar geplaatste rechthoekig-staande ruiten. Boven de deuren twee naast elkaar geplaatste tweeruits bovenlichten, vergelijkbaar met de bovenramen links en rechts hiervan. De deurkozijnstijlen rusten op een natuurstenen drempel met lage deurneuten. De bovendorpel van deze entree-annex-vensterpartij heeft een dubbele neuslijst en wordt overspannen door een halfsteense rollaag. De bovendorpel doorbreekt de baksteenfries ter plaatse van de muizentand.

Aan de bouwnaad in het metselwerk valt af te leiden dat beide delen niet gelijktijdig gebouwd zijn.

Rechts van de bouwnaad een vergelijkbare gevelopening, echter hier is sprake van een vensterpartij, omdat de deuren ontbreken en op die plaats vensters zijn geplaatst. Rechts van deze vensterpartij loopt een kunststof regenpijp langs de gevel naar beneden.

In het rechterdeel van de gevel staan twee nagenoeg vierkante houten vierruits vensters die als valramen kunnen functioneren. Onder elk van beide vensters een schuin geplaatste raamdorpel van lichtbruine geglazuurde hardgebakken tegels met oren. Boven elk venster een rollaag van drieklezoren. Boven de rollaag van het linkervenster is een aluminium ventilatierooster geplaatst. Loodrecht hierboven steekt een afvoerpijp recht uit de fries.

Volume H, rechterzijgevel

De westelijke rechterzijgevel van volume H is sinds de verbouwing in 1974 geheel blind. Bij die verbouwing van het volume tot bibliotheek zijn enkele vensters dichtgemetseld.

Links in de gevel is een licht terugliggende kolom van orangerood tot rood metselwerk zichtbaar van zo'n halve meter hoogte en opgebouwd uit op elkaar geplaatste baksteenkoppen. Of hier voorheen ook een venster gestaan heeft, of dat de ingreep een andere reden heeft, is onbekend. Verder naar rechts in de gevel een vrij fors rechthoekig-liggend verdiept veld, ingevuld met orangerode tot rode bakstenen uit 1974, ter plaatse van een voormalig venster. Ook het jongere metselwerk is keurig uitgevoerd in een Vlaams verband.

Verderop naar rechts in de gevel loopt een regenpijp naar beneden. In het rechterdeel van de gevel hebben in het verleden twee dubbelvensters gestaan.

De vier vensterdelen waren rechthoekig-liggend van vorm en zijn in 1974 ingevuld met een licht-terugliggend orangerood tot rood metselwerk in Vlaams verband. In elk van beide voormalige vensterpartijen is in 1955 tussen de vensters een betonnen middenstijl geplaatst. Deze ligt op dezelfde hoogte als het metselwerk uit 1955 en steekt dus iets uit ten opzichte van het jongere metselwerk. Dat geldt ook voor een betonnen latei die elk van beide voormalige gekoppelde vensters overspant. Deze twee lateien zijn voorzien van oren. Tussen beide voormalige vensterpartijen bevindt zich de bouwnaad tussen beide bouwdelen. Uiterst rechts in de gevel loopt een regenpijp naar beneden.

Volume H, dak

Het zadeldak van volume H is belegd met blauwe, gesmoorde verbeterde holle dakpannen. Op de nok van het zadeldak van volume H staan twee gemetselde schoorstenen. De schoorsteen ongeveer in het midden van het dak dateert uit 1974 en is opgebouwd in schoon metselwerk van orangerode tot rode bakstenen in een halfsteens verband. De schoorsteen wordt afgetopt door een halfsteense rollaag met op de hoeken twee op elkaar geplaatste baksteenkoppen. De schoorsteen aan de noordelijke zijde van de nok bestaat uit twee bouwdelen; een breed deel uit 1955, opgemetseld in rode bakstenen in een Vlaams verband en daar tegenaan een kleiner deel uit orangerode tot rode bakstenen in een wild verband. Ook deze dubbele schoorsteen wordt op dezelfde manier afgetopt als de andere schoorsteen op de nok. Ongeveer in het midden van het oostelijke dakschild staat een derde schoorsteen. Deze is modern en is opgebouwd uit aluminium of verzinkt staal in twee boven elkaar geplaatste segmenten. De schoorsteen wordt afgetopt door een donkere schoorsteenkap in de vorm van een halve bol.

Diversen

Achter het complex ligt een grote tuin, waar onder meer enkele oude bomen staan. Eén ervan is dood maar zou als aandenken aan de oude bebouwing in ere gehouden moeten worden. Het overige groen zou in een nieuwe omgeving zeer welkom zijn en kan voor verkoeling in de zomer zorgen.

IIb Beschrijving van het interieur

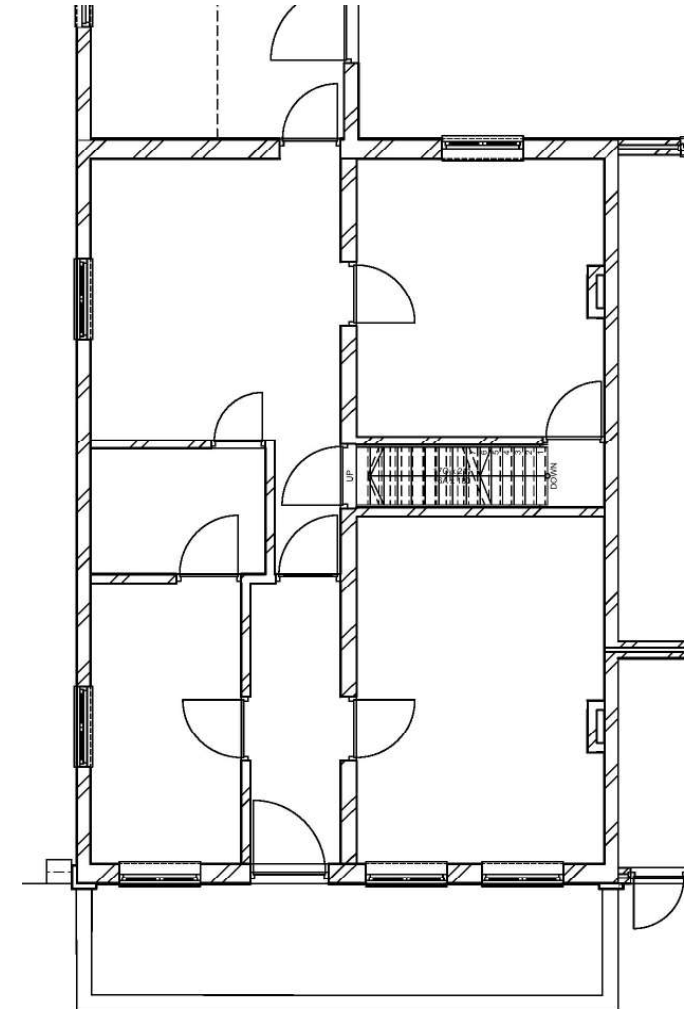
Volume A, de voormalige woning van het hoofd der school

De kelder

De kelder, die onder de achterkamer aan de westelijke zijde ligt, is met een deur afgesloten, die een uitvoering heeft die we bij veel deuren in dit pand zullen tegenkomen. De paneeldeur heeft twee ongelijke geprofileerde spiegelpanelen en het deurkozijn is eenvoudig geprofileerd. Het hang- en sluitwerk is in de eerste helft van de twintigste eeuw geplaatst en de deur heeft een bakelieten deurkruk. De eenvoudige gesloten houten keldertrap is voorzien van trapwangen. De zijkan-ten van de trap bestaan uit een keldermuur die op de keldervloer staat en een muur die beëindigd wordt bij het plafond van de kelder. Daar is uit veiligheid een trapleuning geplaatst, die bestaat uit een eenvoudige rechthoekige balk. Staande in de deuropening van de kelder is ook de onderzijde van de trap die naar de zolder voert, zichtbaar.

De wanden van de kelder zijn van een stuclaag voorzien. De vloer en het plafond bestaan uit beton. Het plafond wordt bij de westelij-ke muur ondersteund door een houten balk, die door twee metalen stempels wordt gedragen.

In de achtergevel is een breed venster geplaatst. Daarin zijn twee tweeledige ramen bevestigd. De kozijnen en de ramen zijn niet geprofileerd. Het geheel is aan de buitenzijde voorzien van diefijzers.

De begane grond

Via de voordeur en een hardstenen plint komt men als eerste in een relatief hoge gang. De vloer is met hardgebakken vloertegels belegd, achter de voordeur ligt een kokosmat, die binnen een rechtehoek van ijzeren opstaande randen ligt. De tegels rondom deze ijzeren randen zijn gebroken en verwijderd. De plint bestaat uit een smalle houten plank.

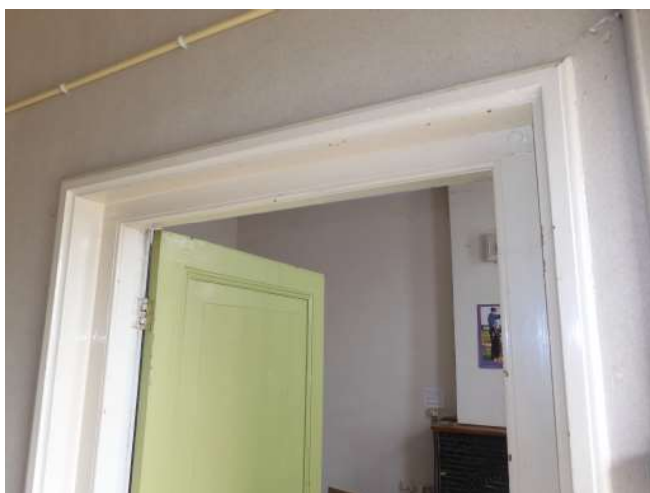
Het binnenkozijn van de entreepartij heeft een kraalprofiel. Het bovenlicht in de entreepartij is met platen dichtgezet. De wanden en het plafond in deze gang zijn gepleisterd, het plafond heeft een eenvoudige stucijst.

Aan de beide zijden van deze gang liggen twee kamers die als woonkamer waren ingericht. De ronde elektriciteitsschakelaars zijn van bakeliet.

De gang wordt door een glas-houtdeur met twee panelen afgesloten. Aan de onderzijde een klein

paneel en aan de bovenzijde negen rechthoekige ruitjes tussen geprofileerde latjes. Het glas bevat een versiering van geëtste bloemenmotiefjes. Het deurkozijn is daar aan beide zijden geprofileerd met drie kraallijsten. Onder de deur ligt een hardstenen drempel. Het hang- en sluitwerk dateert uit de eerste helft van de twintigste eeuw en heeft een bakelieten deurkruk. De kozijndelen zijn met afgezaagde houten pennen aan elkaar bevestigd.

De authentieke paneeldeur naar de woonkamer (rechts) staat in een diep, origineel geprofileerd deurkozijn van deklatjes. De delen van het kozijn worden met houten pennen aan elkaar verbonden. De deur heeft twee ongelijke spiegelpanelen en een brede bossing. Het bovenste paneel is beduidend hoger. Onder de deur ligt een houten drempel. Hang- en sluitwerk zijn antiek, de deurkrukken zijn van bakeliet.

De wanden en het hoge plafond van deze kamer zijn gepleisterd, op de vloer ligt een stoffen vloerbedekking. Tegen de westelijke wand staat een schouw die uit baksteentjes is opgebouwd en een houten blad met rechte hoeken bevat, dat rondom de schoorsteen loopt. Deze schouw is in de zestiger jaren van de twintigste eeuw gebouwd. Een kachelbuis ontbreekt, waardoor deze schouw tegenwoordig uitsluitend een sierende functie heeft.

De vensters aan de voorzijde van het pand zien uit op de voortuin. Behalve de gordijnen en de vitrage zijn tegen de raamkozijnen geprofileerde houten harmonicapanelen geschroefd. Elk paneel is op zich weer in twee dieper liggende panelen verdeeld. Elk venster kan zo met vier panelen worden gesloten om de woonruimte zo grotendeels te verduisteren. Alleen door de bovenramen komt nog licht binnen. De houten delen kunnen voor de veiligheid worden afgesloten met een lange metalen strip, die achter kleine metalen beugels kan worden geschoven. Onder de vensters zijn smalle hardstenen vensterbanken met oren geplaatst, gedragen door consoles, in de vorm van geprofileerde houten planken.

Recht tegenover de woonkamerdeur is een originele tweede deur geplaatst, die ook toegang geeft tot een

woonkamer. Onder deze deur ligt een hardstenen drempel. De deur en het kozijn zijn identiek aan de deur en kozijn van de ertegenover liggende kamer. De wanden en het plafond zijn gestuct, tegen het plafond zit een eenvoudige stucijst.

Zowel in de voorgevel als in de zijgevel van deze kamer zijn vensters geplaatst. Ook deze kunnen met harmonicapanelen worden verduisterd. De houten delen kunnen voor de veiligheid worden afgesloten met een lange metalen strip, die achter kleine metalen beugels kan worden geschoven. Onder de vensters hardstenen vensterbanken met oren.

In deze kamer is een binnendeur opgenomen die toegang geeft aan een wasruimte. Het deurkozijn is zowel in deze kamer als in de wasruimte geprofileerd.

Zuidelijk van de tussendeur met negen ruitjes gaat de gang over in de keuken. Hier zijn drie verschillende ruimtes te onderscheiden. Links ligt de al genoemde, door muren afgesloten wasruimte en daarachter de oorspronkelijke keuken. Rechts zijn in de binnenmuur twee deuren opgenomen. De eerste voert naar de kelder en de tweede naar een achterkamer.

De vloer van de wasruimte heeft een stoffen vloerbedekking. De muren zijn volledig bedekt met behangpapier. Het plafond is gestuct. Omdat een deel van dit plafond beschadigd is, kan worden bekeken hoe de plafondbedekking is aangebracht. Gebleken is, dat het plafond is opgebouwd met rachelwerk (tengels), waartegen een laag riet was bevestigd. Daartegen is een raaplaag van grove kalk gesmeerd, die is afgewerkt met stucwerk. Dit was tot in de twintigste eeuw een gebruikelijke plafondbewerking.

In de ruimte is nog een wastafel aanwezig.

In de achterzijde van de woning is de keuken gebouwd. Deze keuken grenst direct aan de gang, je kunt hier dus spreken van een open keuken.

Een binnendeur in deze ruimte komt uit in de wasruimte, een tweede is verbonden met de achterbouw van het woonhuis, volume B. De derde binnendeur is verbonden met de gang, het verlengde van de gang aan de voorzijde, aan de achterzijde van het huis.

De gang en de keuken zijn belegd met kleine hardgebakken tegeltjes (ca. 10 x 10 cm.) en hebben een plint van donkere hardgebakken tegels. De wanden in de keuken en de gang zijn behangen en het plafond is verlaagd met vezelplaten.

De authentieke opgeklapte deur naar de wasruimte in de noordelijke muur van de keuken is zeer eenvoudig en is bij de bouw van het huis in 1883 al geplaatst. Onder de deur ligt een houten drempel. Het kozijn is origineel en is licht geprofileerd. Het schuifslot dat op die deur is geschroefd en de metalen strip waarachter de schuif kan worden gezekerd, zijn vermoedelijk ook authentiek.

In de oostelijke zijgevel is een venster aanwezig. Tegen dezelfde muur is een keukenblok geplaatst dat in de dertiger jaren in de mode was. Tegen de muur achter het keukenblok zijn moderne tegeltjes bevestigd en het venster zorgt hier voor voldoende licht. Dit venster kan ook verduisterd worden door harmonicapanelen. Het keukenblad is een moderne MDF-plaat met marmerdessin. De rechthoekige keukenkastjes hebben een bakelieten deurknop.

De deur naar de zuidelijke achterbouw is weer zoals alle andere binnendeuren: twee ongelijke geprofileerde panelen met brede bossingen, licht-geprofileerde kozijnen, een bakelieten deurkruk en een bakelieten vorm voor het sleutelgat. De deur kan met een schuifslot extra worden afgesloten om te voorkomen dat ongewenste bezoekers uit de achterbouw, volume B, binnenkomen. Onder de deur een hardstenen drempel.

Tegen dezelfde zuidelijke achterwand is de authentieke schouw van de keuken gebouwd.

Alleen de boezem, waarde rook door dient te worden afgevoerd naar de schoorsteen op het dak, is aanwezig. Onderaan is deze verfraaid met een geprofileerde schoorsteenmantel. De uiteinden van de boezem zijn voorzien van consoles, die zorgen voor extra steun.

In de achterkamer, ook een woonkamer, ligt een parketvloer, de plinten bestaan uit eenvoudige planken. De muren zijn bedekt met behangpapier en het plafond is verlaagd met vezelplaten.

De toegangsdeur tussen de gang en deze kamer in de oostelijke muur is weer zoals gebruikelijk. Het geprofileerde kozijn is met deklatten samengesteld en onder de deur ligt een hardstenen drempel. De verschillende delen van de deur zijn met afgeplatte pennen aan elkaar gezet.

In de zuidelijke gevel is een origineel vierruits stolpvenster met een tweeruits bovenlicht opgenomen. De stolpnaald is met een ongebruikelijke constructie op het houten kalf vastgezet. Onder het venster is een hardstenen vensterbank geplaatst.

Zoals bij alle overige vensters op de begane grond zijn ook hier weer tegen de raamkozijnen geprofileerde houten harmonicapanelen geschroefd. Elk paneel is op zich weer in twee dieper liggende panelen verdeeld. Het venster kan hier links en rechts met twee panelen worden gesloten om de woonruimte zo grotendeels te verduisteren. Alleen door de bovenramen komt dan nog licht binnen. De houten delen kunnen voor de veiligheid worden afgesloten met een lange metalen strip, die achter kleine metalen beugels kan worden geschoven. De draaibare delen zijn zowel links als rechts zwaar beschadigd.

De westelijke gevel is tegen de oorspronkelijke lagere school gebouwd. Voor de muur is een schouw gebouwd. evenals in de woonkamer aan de voorzijde is ook hier geen opening naar de schoorsteen aanwezig. De achterwand is dichtgezet en voor de schouw zal een kolen- of oliekachel geplaatst zijn.

Op de schouw is tegen de schoorsteen een marmerblad met afgeronde hoeken gelegd, die rondom de schoorsteen loopt. De voorzijde van dit blad is golvend. Deze schouw is authentiek en gebouwd in 1883.

In de noordelijke muur is een binnendeur met geprofileerd kozijn opgenomen die via een klein halletje bij de trap naar de zolder uitkomt. De deurkrukken zijn aan de zijde van de kamer modern en vervaardigd van aluminium, aan de kant van de trap van bakeliet. De gesloten trap naar de zolder heeft een stoffen bedekking op de traptreden. Aan beide zijden tegen de muren zijn trapwangen bevestigd en lopen houten trapleuningen, die aan de bovenzijde tegen de trappalen bevestigd zijn. De trapleuningen zijn fraai vormgegeven.

De zolder

De zolder van het pand bestaat uit een groot aantal slaapkamers aan de voor- en achterzijde van het gebouw en één slaapkamer aan de oostelijke zijde. Vanuit de zuidelijke woonkamer op de begane grond kan via een trap het zolderniveau worden bereikt. Voor een betere leesbaarheid zijn de slaapkamers op de bijgaande plattegrond genummerd.

Om het trapgat heen is met behulp van vier trappalen en een aantal hulpbalkjes een traphekje geconstrueerd. De verschillende ruimtes zijn vanuit de overloop te bereiken.

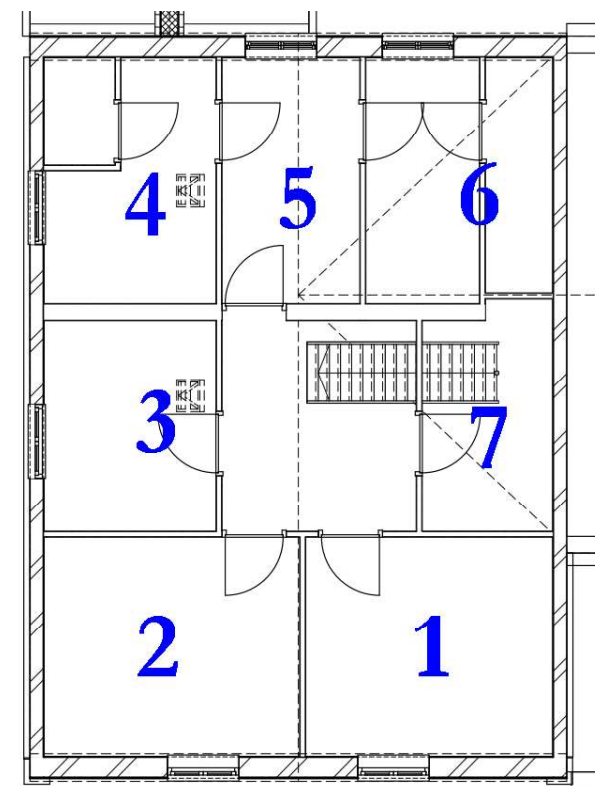
De ruimte is belegd met een stoffen vloerbedekking, houten plinten rondom en de wanden zijn met behangpapier bedekt.

Slaapkamer 1

De binnendeur heeft de vormgeving van de overige deuren in het pand, de kozijnstijlen zijn geprofileerd zoals alle kozijnstijlen op de zolder. Onder de deur ligt een houten drempel. De vloer is bedekt met linoleum, heeft houten plinten, de wanden zijn bedekt met behangpapier en het plafond is gestuct. De westelijke wand heeft aan de bovenzijde een lichte knik op de plaats waar het dak schuin naar boven gaat. De deur heeft houten draaiknoppen en tegen een van de wanden zijn twee houten drukschakelaars en een draaischakelaar gezet, die nog uit de jaren '20 of '30 van de twintigste eeuw komen.

In de voorgevel staat een oorspronkelijk schuifvenster, waarvan het schuifraam in een latere fase is vervangen door een vierruits stolpraam. Hierboven nog het vaste getoogd tweeruits bovenraam. De spanjoletsluiting heeft een aluminium draaikruk en kan achter een blokje tegen de wisseldorpel worden vastgezet. De delen van de ramen zijn met (houten) pennen aan elkaar bevestigd.

In de hoek van de westelijke en noordelijke gevel is een wastafel met marmeren achterblad geplaatst.

Slaapkamer 2

ligt in de noordoostelijke hoek van het pand. Ook hier zien we een geknikte buitenmuur door de schuine opbouw van het dak. Deur, kozijn en drempel zijn zoals gebruikelijk, maar de deurknoppen zijn verdwenen. In de oostelijke zijgevel is een venster geplaatst met een vast getoogd tweeruits bovenraam. De spanjoletsluiting heeft een aluminium draaikruk en kan achter een blokje tegen de wisseldorpel worden vastgezet. De delen van de ramen zijn met (houten) pennen aan elkaar bevestigd.

In de zuidoostelijke hoek van de kamer is een eenvoudige wastafel geplaatst, ook hier met een marmeren achterblad.

Slaapkamer 3

Deze kamer heeft een toegangsdeur met houten handknoppen en kozijnstijlen die hier gebruikelijk zijn. Tegen de binnenzijde van de deur is een schuifgrendel gezet. De gehele oostelijke muur is geknikt door de aanwezigheid van het schuine dak. Een deel van deze schuine wand is zwaar beschadigd. De houten tengels waar gips tegenaan is gezet, zijn zichtbaar. De wanden zijn bedekt met behangpapier. In de zijmuur is een tweeledig venster aanwezig dat ongeprofileerde kozijnen heeft en een houten vensterbank met oren. De ramen kunnen naar binnen opengedraaid worden. De wastafel heeft een marmeren achterblad.

Slaapkamer 4

De stompe toegangsdeur naar deze kamer

is modern, maar heeft een bakelieten handvat. De bovenzijde van de deur is voorzien van een glazen ruit met kathedraalglas. Onder de deur ligt een houten drempel en de kozijnen zijn modern, niet geprofileerd en samengesteld uit deklatten.

Tegen de zuidelijke achtermuur, direct achter de toegangsdeur, is een wastafel met marmeren achterblad geplaatst. Een klein deel van deze slaapkamer is als legkast in gebruik geweest en wordt afgesloten met een gebruikelijke binnendeur met panelen. De bovenzijde is voorzien van twee gedecoreerde glazen ruiten. De kozijnstijlen zijn eveneens origineel en geprofileerd.

De kamer heeft precies zoals in kamer 3 een muur die geknikt is door de aanwezigheid van het schuine dak. In die muur is een tweeledig venster aanwezig dat ongeprofileerde kozijnen heeft en een houten vensterbank met oren. De ramen kunnen naar binnen opengedraaid worden.

Ruimte 5

Tussen slaapkamer 3 en 4 staat op de overloop een binnendeur met bakelieten handvatten boven een brede houten drempel. Hiermee is een tweede halletje gecreëerd. De vloer is met linoleum belegd, de wanden hebben houten plinten en zijn bedekt met behangpapier. De tussendeur is afwijkend van de standaard door de glazen ruiten in de bovenzijde ervan.

Achter deze deur wordt het zuidelijke deel van de zolder bereikt. Dit deel van de zolder heeft veel deuren en deurkozijnen die afwijken van de gebruikelijke vormgeving.

In de zuidelijke achtergevel is een venster openomen met twee terugliggende, naar binnen openslaande, zesruits onderramen en daarboven twee naar voren liggende vaste vierruits bovenramen. Onder- en bovenramen worden van elkaar gescheiden door twee wisseldorpels.

Slaapkamer 6

In de zuidwestelijke hoek van het pand, grenzend aan het zuidelijke halletje, ligt de laatste slaapkamer. De ruimte wordt met een moderne stompe deur en houten drempel afgesloten. De bovenzijde van die deur is voorzien van een venster, gevuld met gedecoreerd geperst kathedraalglas. De deurkrukken zijn van bakeliet.

Deze kamer heeft een stoffen vloerbedekking, houten plinten en de wanden zijn bedekt met behangpapier. Het plafond is gestuct.

In de zuidelijke achtergevel is een venster openomen met twee terugliggende, naar binnen openslaande, zesruits onderramen en daarboven twee naar voren liggende vaste vierruits bovenramen. Onder- en bovenramen worden van elkaar gescheiden door twee wisseldorpels. De beide vensterdelen kunnen naar binnen geopend worden met antieke raamkrukken. In de ramen is kathedraalglas opgenomen.

Deze kamer is door een deur met houten drempel gescheiden van de was- en kleedruimte ernaast. De deur staat tussen moderne kozijnstijlen met een modern uiterlijk, de deur is eveneens modern, heeft drie ongeprofileerde panelen, waarvan

het bovenste is voorzien van twee gedecoreerde glazen ruiten, identiek aan de decoratie in de kastdeur van kamer 4. De kozijnstijlen zijn eveneens origineel en geprofileerd. In deze smalle ruimte is een wastafel met een marmeren achterblad tegen de zuidelijke muur bevestigd.

Ruimte 7

Ter hoogte van het trapgat is tegen de westelijke zijmuur een ruimte bereikbaar, die naar de vloering van dit pand voert. Bovendien is het mogelijk om hier naar de zolder boven volume C te gaan.

In deze ruimte is een eenvoudige open houten trap van vier treden geplaatst, die een muuropening met een eenvoudig geschaagd planken binnendeurtje toegankelijk maakt.

De vloering

Het trapje in ruimte 7 van de zolder leidt eerst naar de zolder van volume C. Van daaruit kan via een deuropening met simpele houten kozijnen en vervolgens met een open houten trap de zolder boven het pand (volume A) worden bereikt. Het houten kozijn is geplaatst in de topgevel, die de scheiding tussen de volumes A en C vormt. Ook de bakstenen schoorsteen, die van beneden komt en boven het dak uitsteekt, is hiertegen gebouwd.

De zoldervloer is belegd met houten planken die niet overal even breed zijn en vermoedelijk voor een deel vernieuwd zijn.

De kap is opgebouwd uit 2 naaldhouten A-spanten die op de zijmuren van het pand staan. De spantbenen komen in de nok van de kap samen en zijn onderling door een nokgording verbonden.

De trekplaat van het spant (het liggende streepje van de A) is iets breder dan de spantbenen, zodat op het uitstekende deel de gordingen kunnen worden geplaatst. De gordingen zijn in de voor- en de achtergevel ingelegd en ondersteunen via de vele panlatten en de A-spanten de beide dakvlakken. Zodoende zorgen ze bovendien voor stabiliteit in de lengterichting.

De verbinding met de spantbenen en de liggende trekbalen is tot stand gekomen door zware ijzeren spieverbindingen: aan een zijde een spie en aan de andere zijde een grote ronde kop. Koppelijzers verbinden de gordingen met de spantbenen.

In het dakvlak zijn twee dakvensters opgenomen en in de zoldervloer is een keurig vierkante uitsparing gemaakt (ca. 30 x 30 cm.) die in open verbinding met de zolder eronder staat. De functie van die opening is niet duidelijk.

De kap van volume C is als het ware doorgetrokken in deze kap van volume A., zodat de hele kap van volume A eigenlijk een L-vorm heeft. Het liggende streepje van de L is dan verbonden met de kap van volume C.

De kap is bij de opgang verbreed en tegen het volume C gebouwd. Dat is ook zichtbaar in de hoekkeper, die door de dakvlakken van volume A en C wordt gevormd.

Om al op de grond of in de werkplaats van de timmerman goed te kunnen bepalen welke delen van de spanten bij elkaar horen, zijn zogenaamde telmerken in het hout gekapt. Zo treffen we hier de Romeinse I aan. In het andere spant treffen we als telmerk een gekapt driehoekje aan en in de nok van de kap, waar de spantbenen samenkomen een Romeins cijfer X.

Dit deel van de kap is via een tussenmuur verbonden met de kap van volume C.

De hoekkeper, gevormd door de dakvlakken van de volumes A en C.

Telmerken met de Romeinse cijfers I.

Aan de ene kant van de balken een ijzeren spie die aan de andere kant met een grote ronde kop is gezekeerd.

Volumes B, E en I

Volume B

De begane grond

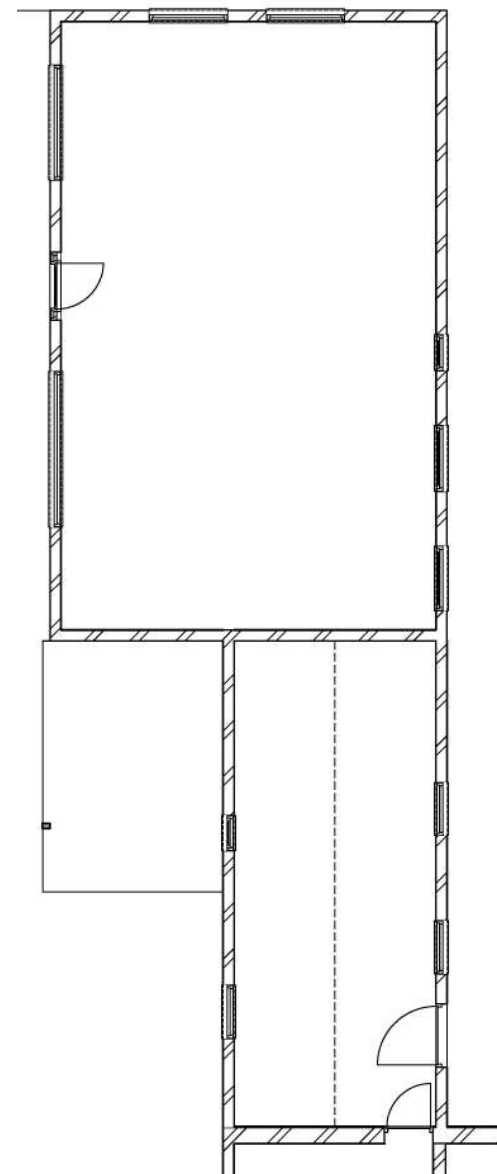
De begane grond van volume B is op vier manieren bereikbaar. Ten eerste via de voordeur in de oostelijke gevel, ten tweede via een tussendeur in het achterste volume E, ten derde via een tussendeur in volume A en als laatste via een buitendeur in de westelijke achtergevel.

De begane grond van volume B kan in twee nagenoeg even grote ruimtes worden verdeeld, die door een tussenwand van elkaar gescheiden zijn, een noordelijke ruimte en een zuidelijke ruimte.

De vloer van de noordelijke ruimte is belegd met linoleum. Tegen de wanden moderne houten plinten. De wanden en het plafond zijn gestuct. De tussendeur met volume A is een spiegelpaneeldeur uit 1883 met twee spiegelpanelen. De deur is afgesloten en bevat geen deurgreep. Alleen rechts staat een licht-geprofileerde kozijnstijl, met onderaan een licht-geprofileerd plintdeel. Tegen de wand, direct rechts van de deur is, vermoedelijk in het midden van de twintigste eeuw, een wastafel geplaatst. Hierboven zijn vier bij drie gele geglazuurde tegels tegen de wand aangebracht. Onder de wastafel is een beplating tegen de wand geplaatst. Rechts hiervan een lage inbouwkast of aanrecht, afgedekt met een granieten plaat. De vloer onder deze inbouwkast/aanrecht is niet bedekt met linoleum, maar hier liggen rode plavuizen.

De deur in de achterwand bevat hier smalle, ongeprofileerde houten kozijnen en is met een grote deurvormige plaat afgezet. Links van deze deur een halfroondlicht dat eveneens met een beplating is dichtgezet. Tegen de scheidingswand met de zuidelijke ruimte staat een vaste inbouwkast die tot aan het plafond reikt. Ook deze zal uit het midden van de twintigste eeuw stammen en bevat vier deuren. Links hiervan is in de voorgevel een halfroondvenster met een beplating dichtgezet.

In dezelfde wand rechts de deur naar de zuidelijke ruimte. De deur dateert mogelijk nog van 1883 en is gevat in een licht-geprofileerd houten kozijn. De deur is voorzien van drie klampen en bevat smeedijzeren gehengens.

De vloer van de zuidelijke ruimte is eveneens belegd met linoleum. Tegen de wanden moderne houten plinten. De wanden en het plafond zijn gestuct.

De deur in de scheidingswand met de noordelijke ruimte is in deze ruimte opgedekt met kraaldelen. De kozijnen zijn hier voorzien van een duivenjagersprofiel en onder de deur ligt een dubbele hardstenen drempel.

In de noordoostelijke hoek van de ruimte is een toilet gebouwd, voorzien van twee gestucte wanden. In een van de wanden een houten bruynzeelpaneeldeur met twee smalle langwerpige panelen en twee korte, rechthoekig-staande panelen daarboven. Op de deur is een slot aangebracht met aanduiding 'bezet' / 'vrij'. De deur is gevat in een ongeprofileerd houten kozijn. Op de vloer van het toilet ligt linoleum. Tegen de gestucte wanden is een plint van rode keramische tegels geplaatst.

De toiletpot is van zijn plaats verschoven en de toiletbril ligt los op de grond. Op het plafond kraaldelen.

In de voorgevel een eenvoudig enkelruits houten toiletraam dat als valraam kan functioneren. De voordeur in de voorgevel lijkt opgebouwd met een groot paneel aan de onderzijde. Dat paneel is opgedekt met een beplating. Aan de bovenzijde van de deur drie rechthoekig-staande ruiten. De

deurstijlen en -regels worden met behulp van afgeronde L-vormige koppelijzers met elkaar verbonden. De deur is gevat in een ongeprofileerd houten kozijn, waarvan de stijlen rusten op een hardstenen drempel. In de achtergevel is het half rondvenster niet voorzien van enige beplating.

In de zuidoostelijke hoek van de ruimte is, vermoedelijk in de tweede helft van de twintigste eeuw een stookhok gecreëerd door de bouw van twee wit geschilderde halfsteense bakstenen wanden. Ook deze ruimte is belegd met linoleum. In de zuidoostelijke hoek ligt een verhoogde betonplaat, waar de functie niet duidelijk van is. Wellicht bevindt zich hieronder een kelder. De ruimte wordt afgesloten met een eenvoudige opgedekte deur, gevat in een ongeprofileerd kozijn, waarvan de stijlen rusten op een houten drempel. In het gedeelte naast het stookhok staat een lage inbouwkast. In de scheidingsmuur met volume E staat een houten paneel deur, waarvan het enige grote paneel tijdens het bezoek

is doorgebroken om toegang tot de ruimtes te krijgen. De deur mist een deurgreep en is gevat in een modern houten kozijn.

De zolder

Boven de genoemde lage inbouwkast in de zuidelijke ruimte is een houten luik zichtbaar, voorzien van een deurgreep. Met enige moeite hebben we enkele foto's kunnen maken van de zolder. Daar is te zien dat de zuidelijke topgevel van volume B ooit een rechthoekig-staand luik bevatte, dat in een latere fase is verdwenen, waarna men de gehele buitenzijde met een halfsteens rood metselwerk heeft opgemetseld, waarbij ook de opening is dichtgezet.

De noordelijke topgevel was eveneens zichtbaar. Hier is te zien dat de onderste delen zijn opgemetseld in orangerode tot rode handvormbakstenen in kruisverband. De hogere delen zijn opgemetseld in rode bakstenen, mogelijk machinaal tot stand gekomen en eveneens in kruisverband.

Op de zolder staan twee grenenhouten spanten. Elk spant is opgebouwd uit twee spantbenen, waartussen een lage en een hogere halfhouts geplaatste trekplaat, met schroeven bevestigd. De spantbenen zijn door middel van blokkeels verbonden met de muurplaten. Ze rusten echter niet op deze muurplaten, maar op een korte verticale stijl, die hier de functie van een zogenaamde 'kreupele stijl' heeft. Via deze korte verticale 'kreupele stijl' wordt het gewicht van de kap op de balklaag overgebracht. De kreupele stijl wordt middels een diagonaal geplaatste hulpbalk verbonden met de blokkeel. De kap bevat verder twee gordingen, een aantal daksporen en een nokgording. De delen tussen de sporen en de gordingen zijn opgevuld met plaatmateriaal.

Volume E

Volume E is uitsluitend toegankelijk via de entree in de oostelijke voorgevel van dit volume.

Via deze entree bereikt men een lange centrale gang, die is belegd met een stoffen vloerbedekking. Ook de plinten zijn

bekleed met deze stof. De wanden zijn voor driekwart deel bekleed met een houten of een op hout gelijkende kunststoffen lambrisering met houten latten als omlijstingen. De wanden boven de lambriseringen zijn gestuct.

Drie meter voorbij de entree zijn in de wanden links en rechts van de hal houten deurkozijnen geplaatst. De deur naar de ruimte links ontbreekt hier. Via de linkerdeuropening wordt een ruimte bereikt waarvan de vloer is belegd met laminaat en houten plinten. De wanden en het plafond zijn gestuct.

De zuidoostelijke hoek van de kamer is afgeschuind. Hierachter bevindt zich een rookkanaal. In de oostelijke voorgevel een forse, rechthoekig-liggende houten vensterpartij van drie rechthoekig-staande enkelruits onderramen die naar buiten toe geopend kunnen worden en drie

nagenoeg vierkante enkelruits bovenramen die als valramen kunnen functioneren. Het geheel is gevat in een houten raamwerk.

De raamhefboompjes zijn van staal en bevatten donkere, ronde, houten handgrepen. Onder de vensterpartij ligt een marmeren vensterbank. In de zuidelijke gevel twee van dergelijke vensterpartijen, echter beide opgebouwd uit twee onder- en bovenramen.

Achteraan links in de centrale gang heeft oorspronkelijk ook een deuropening gestaan, deze is echter dichtgezet met de lambrisering.

Achteraan in de centrale gang een houten paneeldeur met één fors paneel, die toegang geeft tot een toilet. De deurgreep is modern, het plaatje 'bezet'/'vrij' dateert vermoedelijk nog uit 1934. De deur is gevat in een geprofileerd houten kozijn, waarvan het grootste deel door de lambrisering aan het oog is onttrokken. Onder de deur een hardstenen drempel. Op de vloer van het toilet ligt zeil. De plinten zijn van donker graniet. De wanden zijn bekleed met gele geglaazuurde tegels, met bovenaan een smalle bies van bruine geglaazuurde tegels, dan een rij met gele tegels en bovenaan een halfhoge rij van bruine tegels. De wanden hierboven zijn gestuct. In de buitengevel een vierkant enkelruits toiletraam met een ruit van kathedraalglas. Het raam kan als valraam functioneren. Onder het venster een marmeren vensterbank met oren.

Via de gang kan een ruimte rechts bereikt worden. In deze deuropening staat wel een deur. Het betreft een paneeldeur met

één groot paneel. Hieronder een hardstenen drempel. De ruimte die betreden wordt is belegd met een stoffen vloerbedekking die ook over de plinten gelegd is. De wanden zijn voorzien van eenzelfde lambrisering als in de gang. Hierboven zijn de wanden gestuct.

In de oostelijke voorgevel een forse, rechthoekig-liggende houten vensterpartij van vier rechthoekig-staande enkelruits onderramen die naar buiten toe geopend kunnen worden en vier nagenoeg vierkante enkelruits bovenramen die als valramen kunnen functioneren. Het geheel is gevat in een houten raamwerk. De raamhefboompjes zijn van staal en bevatten donkere, ronde, houten handgrepen. Onder de vensterpartij ligt een marmeren vensterbank.

Via deze kamer kunnen twee facilitaire ruimtes bereikt worden, die beide tegen de westelijke achtergevel liggen. Uiterst links in de scheidingswand met de twee genoemde ruimtes is de hoek van de kamer afgeschuind, mogelijk ten behoeve van een rookkanaal. De facilitaire ruimte links wordt bereikt via een geprofileerde houten deuropening, waarvan de deur zelf ontbreekt. Onder de omlijsting een hardstenen drempel.

De ruimte achter deze deuroplijsting is in gebruik als keuken geweest. Op de vloer ligt zeil en de wanden zijn gedeeltelijk voorzien van een houten of op hout gelijkende kunststoffen lambrisering met houten latten als omlijsting. Hierboven zijn de wanden en het plafond gestuct.

In de buitengevel een houten venster met een raam met drie ruiten van kathedraalglas. Onder het venster een marmeren venterbank met oren. Rechts een keukenblok. De wand hierachter is voorzien van moderne, geglazuurde tegels. Hierboven keukenkastjes.

De ruimte die in de grote kamer rechts bereikt wordt, is voorzien van een houten paneel deur met één groot paneel, gevat in een geprofileerd houten kozijn. Onder de deur een hardstenen drempel. De facilitaire ruimte die hier bereikt wordt, is in gebruik als badkamer. Op de grond liggen dezelfde geglazuurde tegels die in de ruimte hiernaast boven het keukenblok tegen de wand zijn aangebracht.

De wanden van de badkamer zijn bekleed met bruine, geglazuurde tegels, dat geldt ook voor het ligbad dat hier is geplaatst. De bovenste delen van de wanden en het plafond zijn gestuct. In de buitengevel een vergelijkbaar drieruitsvenster als in de keuken hiernaast.

Onder het venster in de badkamer echter geen marmeren vensterbank, maar een houten exemplaar met oren.

Rechts in de badkamer staat in de scheidingsmuur met volume B een houten paneel deur, waarvan het enige grote paneel tijdens het bezoek is doorgebroken om toegang tot de ruimtes te krijgen. De deur mist een deurgreep en is gevat in een modern houten kozijn.

Volumes C en D, de voormalige lagere school

Begane grond

Vooraf:

De zijkamer en de daarmee verbonden ruimtes aan de westelijke kant van dit volume waren tijdens ons bezoek afgesloten. Buiten is te zien, dat links en rechts van elkaar afwijken. Links staat een opgeklampte deur en in de gevel is een dubbel vierruits venster in de gevel opgenomen. Rechts staat geen deur, maar zijn twee dubbele vierruits vensters in de gevel opgenomen.

De voorbouw van deze combinatie wordt door een grote dubbele houten deur afgesloten. Het kozijn omvat ook de bovenlichten met de vier naast elkaar geplaatste rechthoekig-staande ruiten. Het

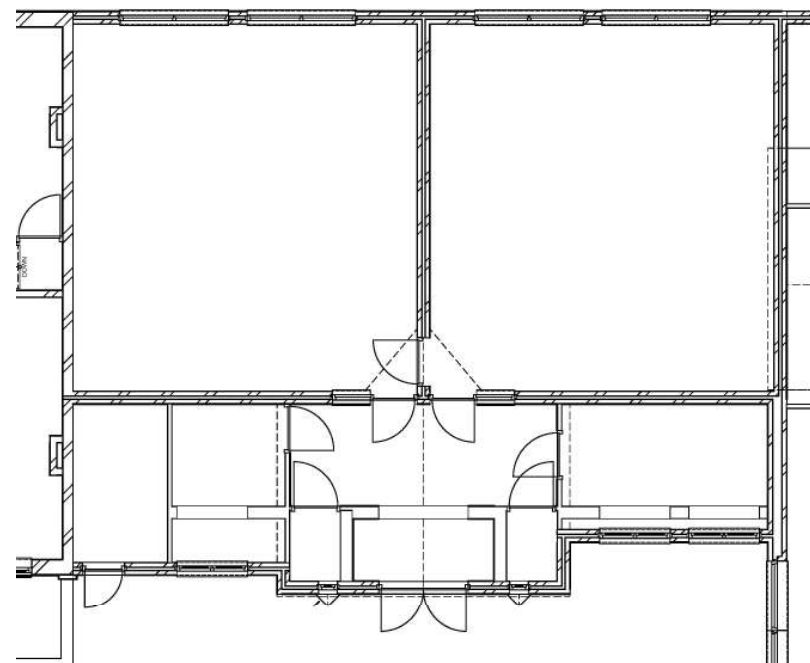
geheel van het bovenlicht met vier ruiten kan als valraam worden geopend. De beugels die het raamwerk opvangen, zijn in een houten constructie verpakt. Het deurkozijn is aan de bovenzijde op een classicistische manier fraai vormgegeven door de kozijnstijl te verbreden en van een fries en een kroonlijst te voorzien.

De ruimte direct achter de deuren wordt visueel afgesloten door een rondboog die aan de onderzijde trapsgewijs is verbreed. De wanden zijn gepleisterd. De volledige ruimte achter de voordeur is spiegelbeeldig ingericht.

De hal die hier gecreëerd is, heeft hardgebakken plavuizen, donkere plinten van hardgebakken tegeltjes, muren die onder zijn bedekt met geglazuurde tegels en verder zowel aan de bovenzijde als tegen het plafond gepleisterd zijn. De hal is behalve de rondboog achter de entree voorzien van twee rondbogen links en rechts daarvan.

Aan deze hal grenzen meerdere bruynzeelbinnendeuren met modern hang- en sluitwerk. Direct links en rechts van de rondboog staan twee deuren, één voor een douche, de andere voor een toilet. Die laatste ruimtes grenzen dus tegen de voorgevel van dit volume D. De deurkozijnen zijn op eenzelfde klassieke wijze vormgegeven als het kozijn van de entreepartij.

De douche heeft een hardstenen drempel. De authentieke bruynzeeldeur is verdeeld in drie panelen met brede omlijsting. Het bovenste gedeelte bestaat op zich weer uit vier kleine paneeltjes. De wanden van de douche zijn met beige geglazuurde tegeltjes bezet, de bovenste rij is donker en met een beige rij tegeltjes ertussen is een smalle lijn met donkere tegeltjes geplaatst. Het geheel is origineel uit de bouwperiode (1926).

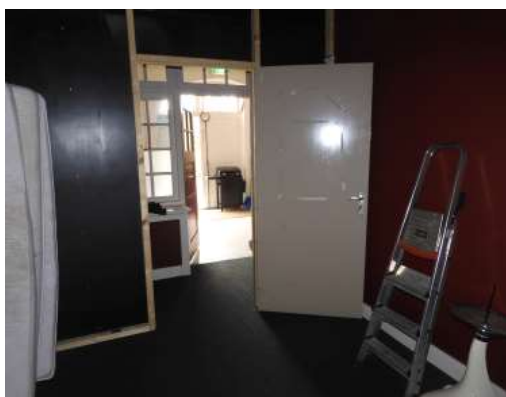
Tegen de buitenmuur is een ventilatieraampje geplaatst waardoorheen de binnenzijde van de lantaarn tegen de voorgevel te zien is. Het raampje kan eenvoudig worden open gedraaid.

De toiletdeur is bijna identiek aan de douchedeur. Het enige verschil bestaat in de invulling van de vier kleine paneeltjes aan de bovenzijde. Die zijn namelijk met kathedraalglas gevuld. Ook de klassiek versierde kozijnstijlen en de beige en donkere tegeltjes en het toilet-raampje met daarachter de lantaarn zijn bewaard gebleven.

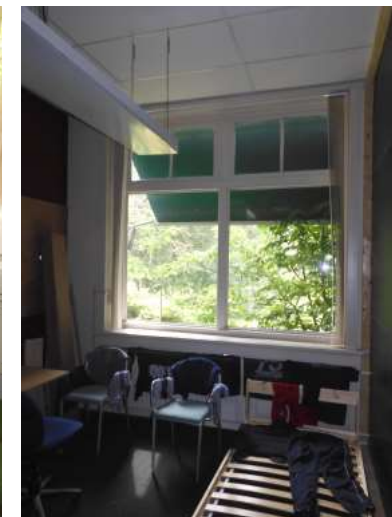
De twee binnendeuren recht achter de ingang met de dubbele deur leiden naar twee centrale kamers, die weer spiegelbeeldig zijn. De deuren zijn identiek aan de toiletdeur, maar hebben nu (geblindeerde) ruitjes met normaal glas. De deuren worden omgeven door twee houten vensters met zesruits ramen en een venster met een twaalfruits raam.

Onder de deur een hardstenen drempel. Op de vloer ligt stoffen vloerbedekking. Direct achter de binnendeur een klein halletje met een houten gelakte opbergkist tegen de ruitenwand.

Het kleine halletje verbindt de beide centrale kamers met elkaar door middel van een (Bruynzeel) tussendeur. Daarachter een moderne toegangsdeur, die de kamer afsluit. Beide kamers hebben aan de zuidzijde rechthoekig-staande houten kruisvensters uit 1926, met in elk venster twee enkelruits onderramen en twee vierruits bovenramen. Onder de vensters een breed geprofileerd houten kozijn met oren. Het houten raamwerk lijkt vernieuwd en gevuld met dubbele beglazing.

Links in de hal twee Bruynzeel binnendeuren die naar een zijkamer met keuken voeren. Eén heeft slechts één paneel met een brede omlijsting, de ander heeft drie panelen met een brede omlijsting. Achter deze aan de oostzijde staande deur, aan de noordelijke voorzijde van het volume, een eenvoudig keukentje met aanrecht en kookplaat/oven.

Een rondboog, die aan de onderzijde trapsgewijs verbreedt, verdeelt de ruimte in tweeën. De wanden zijn tot halve hoogte met moderne geglazuurde tegeltjes bekleed, daarboven pleisterwerk. Een tweeledig valraam is hoog in de muur geplaatst en heeft dezelfde vormgeving als de valramen in de entreepartij. Onder deze valramen is een houten vensterbank met oren geplaatst. Aan de zijkant is nog een houten kastdeur met ouder hang- en sluitwerk tegen de muur geplaatst.

Aan de noordzijde van het keukentje staat een deur die naar de zijkamer voert. Direct daarachter een moderne stompe binnendeur en een klein halletje, dat uitkomt in de kamer. De vloer is voorzien van laminaatstroken. De muren zijn gepleisterd en de ruimte heeft een verlaagd plafond van vezelplaten.

De linkerslaapkamer bevat in de zijmuur een groot aantal moderne kasten.

Beide zijkamers hebben aan de zuidzijde rechthoekig-staande houten kruisvensters uit 1926, met in elk venster twee enkelruits onderramen en twee vierruits bovenramen. Een van de bovenramen is voorzien van hout of hardboard. Daarin een ventilatie-afvoer.

Onder de vensters een breed geprofileerd houten kozijn met oren. Het houten raamwerk lijkt vernieuwd en gevuld met dubbele beglazing.

De noordzijde van de kamer in het noordoostelijke deel is verbonden met een moderne stompe binnendeur. Onder de

deur een houten

plint. Het halle-

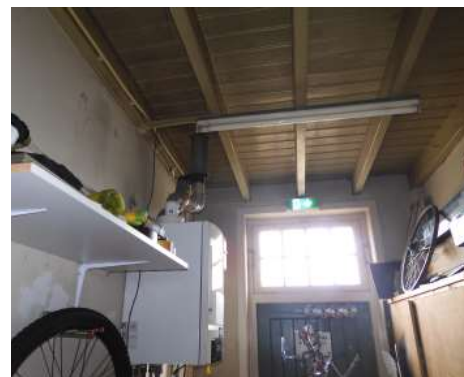
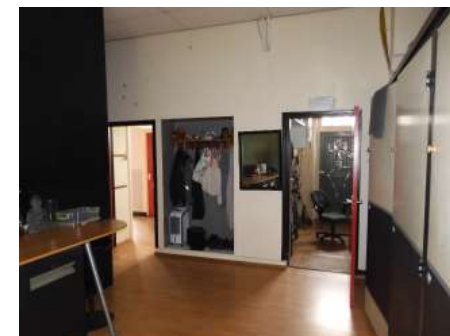
tje is belegd met

laminaatstroken,

de wanden zijn

gepleisterd en het

houten plafond ligt op een enkelvoudige balklaag. Via dit halletje komt men bij de voordeur. Het betreft hier een opgeklampte deur die voorzien is van ouder hang- en sluitwerk. Hier ontbreekt de symmetrie dus, omdat alleen hier een buitendeur aanwezig is.

De zolder

Alleen via de zolder van het huis van het schoolhoofd kan de zolder boven volume C worden bezocht.

Er bestaat een aanzienlijk niveauverschil tussen de beide zolders, dat met een simpele houten ladder moet worden overbrugd. (DSCN3829)

De zolder boven volume C, de oude openbare school, kan worden afgesloten met een stompe deur met ouderwets sluitwerk. Deze deur staat in een zeer eenvoudig houten kozijn dat is samengesteld uit planken van verschillend formaat.

De borstwering van volume C is hier rondom aanwezig. Daarop ligt een smalle muurplaat.

Op de borstwering ligt de houten muurplaat.

Aan beide uiteinden van de zolderruimte staat een baksteenmuur, die het zadeldak afsluit. In de muur aan de zijde van de school uit 1955 is nog te zien, dat daar vroeger hoog in de topgevel een venster heeft gezeten, omdat de bakstenen strek boven dat dichtgezette venster nog aanwezig is.

In de zolderruimte is ook de constructie van volume D uit 1926 zichtbaar. Daarvoor is de beschoten kap in een driehoekige vorm opengebrouwen. Met een simpele houten ladder kan men een vloertje bereiken vóór de topgevel van volume D. De uitbouw wordt met een klein spant, een hanebalk, een makelaar en twee gordingen ondersteund.

In het zuidelijke dakschild is een dakvenster opgenomen en net daaronder is een schoorsteen zichtbaar. Drie samengestelde naaldhouten spanten zijn er in deze ruimte aanwezig. Het zoldergebint bestaat uit twee spantbenen die met sloffen op de twee muurbalken zijn geplaatst en daarop ligt een dekbalk. Die dekbalk is met een houten pen in het spantbeen verankerd. Elk spantbeen is met een horizontale balk, de korbeel, aan de muurplaat op de borstwering bevestigd. Een korbeel, die met houten pennen in het spantbeen werd vastgezet, is schuin omhoog in de onderkant van de dekbalk verankerd met een houten toognagel. Op de dekbalk staat een nokgebint dat gevormd wordt door twee naaldhouten spantbenen die in de nok samenkomen. Een klein stuk onder de nok is een dwarsbalk geplaatst tegen de spantbenen, een zogenaamde trekplaat. Deze houten onderdelen zijn met zware bouten en vierkante moeren aan elkaar bevestigd. Ook zorgen ijzeren koppelijzers voor stevigheid.

De balken die dwars op de lange gevels staan (de dekbalken en de trekplaten, zorgen ervoor dat de spantbenen niet uit elkaar gedrukt kunnen worden. Tussen de spanten onderling zijn horizontaal in de lengterichting balken bevestigd, in dit geval de zogenaamde gordingen. Beide gordingen liggen aan de buitenkant van het spantbeen op de dekbalk en op de trekplaat en zorgen ervoor dat de beweging in de lengterichting gestabiliseerd is. De gording wordt vaak met koppelijzers aan de dekbalk verbonden.

De horizontale dekbalk is met een houten pen aan het spantbeen verankerd. Tussen gording en dekbalk is een koppelijzer te zien. De diagonale balk tussen het spantbeen en de onderkant van de dekbalk is de korbeel.

Omdat de spanten bij de timmerman in zijn atelier of beneden op de begane grond aan elkaar werden gepast, zijn de houten delen, die tegen elkaar passend moesten zijn, genummerd met, in dit geval, Romeinse cijfers. Op de bijgaande afbeelding is de Romeinse II in de dekbalk en de korbeel gehakt. De plaats van de houten pen komt hier erg nauw.

Volumes H, G en F, de voormalige school

Begane grond

De entree van dit volume staat aan de noordzijde van het complex. Achter de dubbele glas-houtdeuren is een klein halletje gebouwd, dat voornamelijk voorziet in de entrees naar de diverse toiletgroepen. Op de vloer liggen rechthoekige hardgebakken keramische plavuizen. De plafonds zijn in dit halletje en in de toiletruimtes met vezelplaten verlaagd. De ruimtes worden afgesloten met moderne stompe deuren met modern hang- en sluitwerk. De kozijnen zijn modern en de deklatten zijn niet geprofileerd. Het geblindeerde bovenlicht is samen met de deur in één kozijn gevat. Onder de deuren liggen geen drempels, de vloer loopt ononderbroken door.

Links een toiletinrichting voor heren met een afgesloten toilet, urinoir en een eenvoudige wastafel. Daarnaast een identieke deur die naar een privéruimte voert. Hierachter loopt een trap naar een kelder, die afgesloten was.

Rechts een toegangsdeur die naar de damesafdeling voert. Dat deel is in twee compartimenten verdeeld die beide met twee binnendeuren worden afgesloten. Tegen de zijwand hangt een eenvoudige moderne wastafel.

In de achterwand van dit halletje is een standaard binnendeur geplaatst voor een kleine rechthoekige kast. Daarnaast de moderne dubbele deuren met aluminium stootplaten die toegang geven naar de grote recreatieruimte met bar. Deze deuren zijn van twee halfronde ruiten van draadglas voorzien.

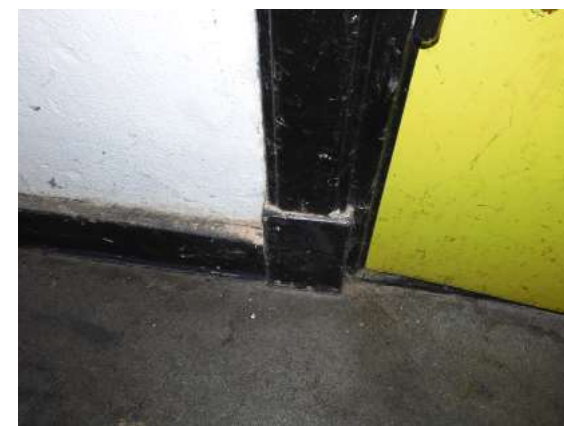
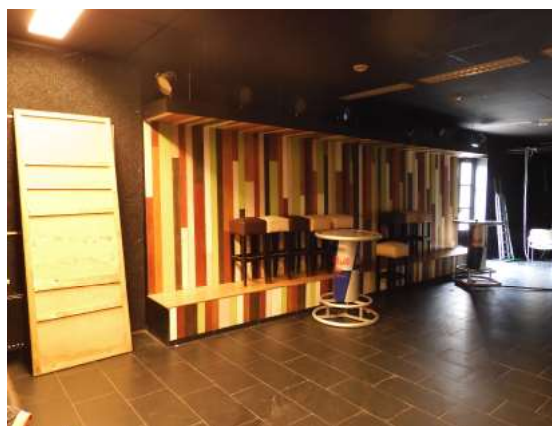
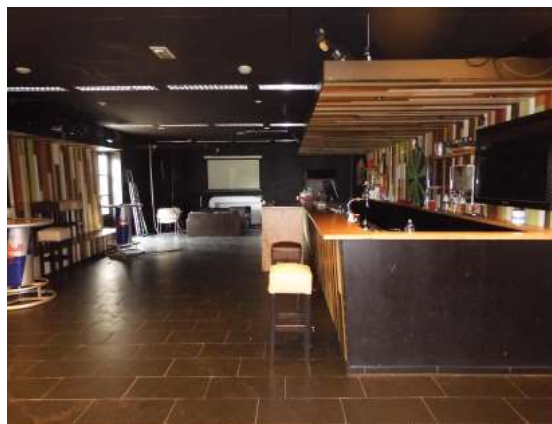
De grote recreatieruimte is ook belegd met rechthoekige keramische plavuizen, de binnenmuren zijn met plaatmateriaal bedekt en ook hier is het plafond verlaagd met vezelplaten. In het verlaagde plafond zijn enkele rijen met tl-bakken geplaatst.

In de linkerzijgevel is achter in de zaal een vluchtdoor geplaatst. Het bovenste deel van deze dubbele deuren bevatten elk drie rechthoekige liggende ruiten en een gesloten onderzijde. Deze gevel is voorzien van een aantal vensters, die in deze ruimte afgedekt zijn met modern plaatmateriaal dat ook als bank gebruikt kan worden. Rechts tegen de lange wand is een modern uitzijnde bar met een kleine overkapping gebouwd.

Aan het eind van de zaal is een muuropening gecreëerd, die met een schuifdeur kan worden afgesloten. De ruimte daarachter is vooral bedoeld als opslagplaats. De vloer is, zoals overal elders, belegd met keramische tegels, de achterwand is met houten rabatdelen bedekt en het plafond is ook hier verlaagd. Achter deze ruimte kan nog het uiterste volume F van de voormalige school worden bereikt.

Volume F is de achterbouw van de voormalige school en is nog enigszins in originele staat.

Op de vloeren liggen geen keramische tegels, maar de vloeren zijn hier gecementeerd. De muren en de verlaagde plafonds zijn gedeeltelijk gestuct. Het eerste deel bestaat uit een halletje links, dat was verbonden met volume D, de voorbouw van het bouwdeel tussen de voormalige school en de onderwijzerswoning. Het rechterdeel van dit halletje is door ons volume G genoemd en heeft een platdak.

Recht door kan via een smalle gang de voormalige lerarenkamer worden bereikt. Aan beide zijden van deze gang zijn op het cement houten plinten en ter hoogte van de deurkozijnen kozijnplinten geplaatst. Deze zijn nog authentiek uit 1955.

Aan de oostelijke gangzijde zijn twee deuropeningen gemaakt. Een deur sluit de zoldertrap af en de tweede deuropening voert naar een voorraadkamer.

De gesloten trap naar de zolder heeft houten wangen, traptreden en stootborden en is tussen twee muren geklemd. Onder aan de trap een hardstenen plint, waar een houten plint gedeeltelijk overheen ligt. Tegen de linkermuur wordt de trap door een houten gebogen trapleuning begeleid. Een eenvoudige houten trappaal staat tegen de muur en gaat verder naar de zolder op het punt waar de trap een halve draai maakt. De trapleuning vervolgt daar zijn weg. De zolder ligt boven de beide volumes F en H.

De voorraadkamer was tussen 1955 en 1973 als bibliotheek voor de school ingericht. Die ruimte kan niet meer worden gesloten met een binnendeur, maar er ligt nog steeds een hardstenen drempel. De wanden zijn gestuct. Het lagere deel van de trap naar de zolder is achter de zuidelijke wand verborgen achter een muur, die de achterwand voor twee derde deel opvult. Het bovenste deel van de trap is niet met een muur aan het zicht onttrokken waardoor daar een nis zichtbaar is. De bovenzijde van die

ruimte is met een getoogde boog verfraaid. Die nis is tegenwoordig afgesloten met een bakstenen wand. In die wand is een brandkastje geplaatst.

Aan de westelijke gangzijde zijn deuropeningen gemaakt voor een toilet, een was- c.q. keukenruimte en tenslotte een smalle ruimte waarin tegen de buitengevel een spoelbak hangt. Vanaf 1973 waren hier aan de twee zijden toiletten gebouwd en centraal was hier een open ruimte.

Alleen voor de toiletruimte en voor de trap naar de zolder zijn deuren geplaatst, de overige deuren zijn verwijderd. De geel geverfde stompe toiletdeur heeft een rechthoekig venster van figuurglas. Onder de deur een hardstenen drempel. De wanden van de toiletruimte zijn tot borsthoogte bedekt met geglazuurde tegeltjes. In de zijmuur is een toiletraampje opgenomen met brede kozijntjes, een smal verticaal ruitje en met een klein vensterbankje met oren.

In de was-/keukenruimte met cementen vloer, houten drempel en geglazuurde tegeltjes staat een wasmachine en enige keukenapparatuur. In de buitenmuur is een vierkant houten vierruits venster met ruiten van kathedraalglas opgenomen. Het raam kan als valraam functioneren. Onder het venster een ondiepe vensterbank van brede geglazuurde tegeltjes met oren. Links van dit venster nog een klein venster, zoals in de toiletruimte.

De vloer in de achterste ruimte in dit westelijke deel van deze gang is gecementeerd, heeft geen drempel en tegen de wanden zijn geglazuurde tegels bevestigd. Tegen de buitengevel is een spoelvoorziening met watertoevoer uit een boiler bevestigd.

De meest zuidelijke ruimte in dit volume F was in 1973 als lerarenkamer ingericht.

De moderne geel geverfde stompe binnendeur met moderne kozijnen heeft een hardstenen drempel. De muren zijn gestuct en het plafond is verlaagd. De zuidelijke buitenmuur, die op de achtertuin uitziet, bevat twee rechthoekig-liggende houten vensters. Deze bevatten elk twee vierruits stolpramen. Hierboven twee tweeruits bovenramen. De vensterbank met oren bestaat uit geglaazuurde tegels.

De oostelijke binnenmuur wordt nagenoeg volledig

in beslag genomen door vier wandkasten. Ze worden afgesloten met moderne stompe deuren en modern hang- en sluitwerk. Houten drempels onder de deuren. De kasten worden nu als voorraadkasten gebruikt.

De zolder

Via de toegangsdeur bij de lerarenkamer en de houten trap kan de zolder worden bereikt. Om het trapgat heen is een eenvoudig traphekje gemaakt van houten balkjes, die bevestigd zijn aan de twee trappalen die daar staan.

Deze zolder bestaat uit drie delen. Het eerste deel ligt boven de lerarenkamer, het tweede deel ligt achter een tussenmuur en ligt boven de verbindingsgang tussen de lerarenkamer en de school en het derde deel ligt, opnieuw gescheiden door een tussenmuur boven de voormalige school. De zolder boven de school is ook door een tweetal tussenmuren in delen gesplitst.

De zolders zijn belegd met naaldhouten vloerplanken. Daaronder liggen enkelvoudige balkenlagen, die echter nergens zichtbaar zijn. De tekening van de architect is daar echter duidelijk over.

Het eerste deel van de zolder boven de lerarenkamer is goed begaanbaar en wordt nu voor opslag van allerlei materialen gebruikt.

Rondom dit deel van de zolder is de bakstenen borstwering zichtbaar. De dakschilden zijn met hout beschoten. De twee naaldhouten dakspanten zijn in delen samengesteld en behoren tot het type verbeterd hollands spant. De spanten staan op de borstwering en worden extra ondersteund door de kreupele stijlen, die met dubbele horizontale houten verbindingen (blokkeels) aan de spantbenen zijn bevestigd met bouten en schroeven met een afgeronde kop.

Enkele hulpbalken worden samen met deze spannenbenen aan het horizontale schild gekoppeld. De verbinding is tot stand gebracht door zware ijzeren koppelijzers. Het horizontale platdak wordt ondersteund met balken die in de gemeenschappelijke muur met volume C liggen en wordt beëindigd tegen die zijmuur. Twee gordingen tegen de omhoog lopende dakschilden zorgen voor verdeling van het gewicht van de dakpannen. Die gordingen zijn aan de zijde van de gemeenschappelijke muur met volume C in die muur gelegd. In de gemeenschappelijke muur met volume C zijn muurankers opgenomen, die aantonen, dat dit ooit de buitenmuur van volume C geweest is. In die

tussenmuur staat nog een dichtgezette binnendeur.

In de noordoostelijke hoek van dit deel van de zolder is de verbinding tussen de twee dakvlakken door middel van een kilkeper tot stand gekomen. Deze is uiteraard ook met houten planken afgeschoten.

Op twee steunbalken in de nok van het noordelijke deel van deze zolder staat een houten bak in de vorm van een kubus. Enkele geïsoleerde leidingen lopen daaruit. De functie van deze bak is niet duidelijk.

Het tweede deel van de zolder is door een binnenmuur van de volgende zolder gescheiden. In die muur is een deuropening gemaakt, een deur ontbreekt echter. Het betreft hier een zoldertje met een relatief kleine oppervlakte. De vloer bestaat uit zolderplanken en de dakschilden zijn ook hier beschoten. De dakvlakken worden door gordingen ondersteund. De volgende zolder is via een volgende tussenmuur met een kleine verhoogde opening te bereiken.

Het derde deel van de zolder ligt boven de voormalige school. De zolder is beloopbaar gemaakt door middel van een aantal houten vlonders. Steeds opnieuw is een gat in de tussenmuur gemaakt, waardoor het volgende deel van die zolder kan worden bereikt. Tegen de tussenmuur is een van de schoorstenen van de school gebouwd. Verder zijwaarts is een houten omhulsel gebouwd om een afvoerpijp heen.

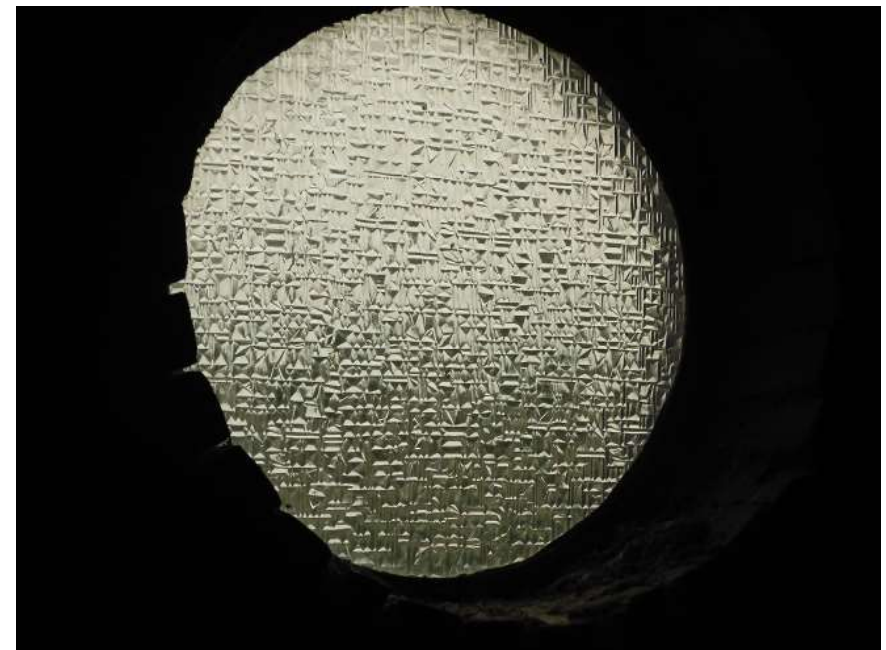
De zoldervloer bestaat uit een samenstel van balken van 5 x 15 cm. die van muur naar muur lopen en waaraan het plafond van de school hangt. Tussen de twee zijmuren ligt een dubbele balk, die in de beide lange zijmuren is gelegd en net boven de vloerdelen uit steekt. De dakvlakken worden door gordingen ondersteund. Centraal in deze zolderruimte staat één eenvoudig verbeterd hollands spant. Het spant is opgebouwd uit twee spantbenen die parallel aan de beide dakvlakken tussen de zijmuren en de nokbalk lopen. Kreupele stijlen die met de dubbele muurbalken zijn verbonden, ondersteunen de spantbenen. De houten delen zijn dor koppelijzers aan elkaar verbonden. Vanuit de nokbalk is één verticale hulpbalk (als een makelaar) op de dubbele muurbalk daaronder gezet. De verbinding tussen de makelaar en de spantbenen is middels een gevorkt koppelijzer tot stand gekomen. Het spant dat hier staat is enkele jaren geleden verstevigd door extra planken aan beide zijden van de spantbenen te bevestigen. Bovendien zijn van halverwege de hoogte van de spantbenen hulpbalken aangebracht, die verbonden zijn met de plaats waar de makelaar en de dubbele muurbalken samen-

komen. Hier zijn nieuwe verbindingen met koppelijzers aangebracht.

In een volgend deel van deze zolder boven de school is een tweede schoorsteen tegen de tussenmuur gebouwd. De bovenste baksteenlagen van de schoorsteen kragen uit.

In het laatste deel van de zolder is de voorgevel van de school zichtbaar. Dit deel van de zolder is ondiep en staat boven de ingangspartij van de school. Hier is het rondlicht in de topgevel goed te zien. Het rondvenster is met kathedraalglas gevuld.

III Samenvatting, conclusies en adviezen

Samenvatting

De kerk van Maarheeze, die al in de vijftiende eeuw was gebouwd, stond in het centrum van de gemeente. Direct daarnaast stonden in 1862 een school en een woning voor de onderwijzer en het raadhuis van de gemeente.

In 1883 werd op deze plaats een definitieve school en een nieuwe woning voor de onderwijzer gebouwd. De school stond dwars op de onderwijzerswoning. Architect was Eindhovenenaar Petrus H. Harkx (Eindhoven, 1848 - aldaar, 1924). Beide gebouwen zijn momenteel nog bewaard gebleven.

Vanaf 1926 werd het onderwijs van de kleuter- en lagere Mariaschool voor meisjes verzorgd door de Zusters der Voorzienigheid die hun vestiging in het plaatsje Ruillé in Frankrijk hadden.

Het schoolgebouw uit 1883 werd in 1926 verbouwd. Er werd een breder frontgebouw voor de school geplaatst. Architect hiervan was de Helmonder Cornelis 'Cor' Roffelsen (Gemert, 1889 - Helmond, 1958).

Samen met deze verbouwing uit 1926 is ook de vroegere kleuter- en lagere school ingrijpend aangepast.

De voormalige onderwijzerswoning werd na de verbouwing in 1926 ingericht tot Mariaklooster voor de kloosterorde "De Heilige Familie" uit Heer bij Maastricht. Verschillende details uit de inrichting van deze woning zijn nog steeds aanwezig, zoals de antieke lichtknopjes en -schakelaars.

Tussen 1927 en 1949, vermoedelijk rond 1930, werden de gevels (met uitzondering van de linkerzijgevel) van het klooster in de voormalige onderwijzerswoning voorzien van blokbepleistering met schijnvoegen.

Het tuitstuk en de topstukken van de hoekpilasters van de voorgevel, die tot die tijd voorzien waren van vierzijdig aangebrachte driehoekige frontons, werden ingekort en verbouwd. Het tuitstuk kreeg daarbij

de vorm van een crucifix. Achter het Mariaklooster werd in 1934 een consultatiebureau annex apotheek gebouwd. Deze ruimtes zijn daarna vaker verbouwd in verband met nieuwe gebruikers.

In januari 1955 werd een vergunning afgegeven voor de uitbreiding van de meisjesschool met een haakse vleugel. Al in maart van datzelfde jaar werd de nieuwgebouwde vleugel met een bouwdeel verlengd en kreeg het ook een nieuwe entree in de kopse gevel. Ook hier was architect Roffelsen verantwoordelijk voor het ontwerp.

In 1973 was de katholieke Mariaschool naar een nieuw pand verhuisd. De schoolvleugels uit 1955 werden dat jaar onder architectuur van Architectenbureau A. van Beurden uit Oirschot verbouwd tot bibliotheek.

De zusters bleven 'om niet' in het klooster wonen.

Jongeren centrum Harlekyn, dat gevestigd was in de school uit 1927, brandde in 1993 af en werd vervolgens in de vleugel van de school uit 1955 gevestigd. De inrichting van dit schoolgebouw is door de aanpassingen voor het jongeren centrum gedeeltelijk verdwenen. Voor de vroegere onderwijzerswoning ontstond na de sloop van het pand uit 1927 een grote open ruimte.

Het IVN (Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid) afdeling Cranendonck, dat sinds 1996 in het voormalige consultatiebureau aan de achterzijde van het klooster was gevestigd, verhuisde in 2021. De laatste zuster van de congregatie der Voorzienigheid vertrok in 1998 naar elders, waarna het klooster leeg kwam te staan. In 2012 opende jongerenhuiskamer Cr@sh zijn deuren in het voormalige schoolgebouw uit 1883/1926, maar heeft het gebouw inmiddels verlaten.

Conclusie

Deze beschrijving heeft betrekking op vier afzonderlijke delen, alle uit verschillende bouwperiodes en met een ander uiterlijk: de onderwijzerswoning uit 1883, de achterbouwen van de woning uit 1883 en 1934, de kleuter- lagere school met voorbouw uit 1883/1926 en de schoolvleugel uit 1955.

Wij waarderen deze onderdelen verschillend.

De onderwijzerswoning wordt door ons als hoog monumentaal gewaardeerd.

De achterbouwen van de onderwijzerswoning zijn waarderen wij enerzijds positief (volume B) maar wat volume E betreft indifferent vanwege onder andere de ouderdom en de typerende halfrondvensters.

De kleuter-/lagere school met voorbouw uit 1926 wordt door ons als hoog monumentaal gewaardeerd.

De schoolvleugel uit 1955 wordt als positief monumentaal gewaardeerd.

Bovenstaande conclusie uit dit bouw- en cultuurhistorisch onderzoek is het gevolg van de waardering die de antwoorden op vragen naar de cultuurhistorische en architectonische waarde van een object geven. Enkele van de belangrijkste vragen, die gesteld kunnen worden en met behulp waarvan de monumentaliteit van de gebouwen kan worden vastgesteld, luiden:

- hoe wordt het uiterlijk van het pand beleefd?
- is het pand onderdeel van het collectieve geheugen van de stad?
- is het pand nog authentiek en gaaf?
- is de architect landelijk bekend en/of de architectuurstijl bijzonder?
- is de combinatie van panden aan deze straat samenhangend?
- is dit soort panden kenmerkend voor deze streek?

-De onderwijzerswoning en de oude Mariaschool bezitten nog veel originele elementen die een negentiende-eeuws pand kenmerken. De voorbouw van de school uit 1926 heeft ook binnen nog veel elementen die typerend zijn voor de bouwperiode. De schoolvleugel uit 1955 heeft het kenmerkende wederopbouw- uiterlijk en de achterste achterbouw heeft een standaard uiterlijk dat bij de dertiger jaren hoort, zoals de kastdeuren en de vensters.

-Het complex is zonder twijfel van grote invloed geweest op het collectieve geheugen van de bevolking van Maarheeze. Het klooster en de zusters hoorden vanaf het begin volledig bij de scholen. Later zijn de schoolgebouwen door de jeugd van het dorp in bezit genomen en speelden toen voor een belangrijk deel een rol in het uitgaansleven van de jongeren. Het consultatiebureau is voor elke ouder een plaats van herkenning.

-De woning is zowel in- als extern voor grote delen authentiek, de Mariaschool is intern sterk verbouwd, maar de voorbouw is nog volledig in originele staat. De zolder (kap) boven de Mariaschool is volledig authentiek uit 1883. De wederopbouwvleugel is intern sterk verbouwd, maar extern en voor wat de kap/zolder betreft, nog volledig authentiek. De achterbouwen zijn door interne verbouwingen niet meer origineel. De zolder van de achterbouw uit 1883 is origineel maar erg eenvoudig.

-Architecten Harkx en Roffelsen zijn regionaal bekend, maar hebben landelijk weinig bekendheid.

-De combinatie, het ensemble van deze gebouwen hoort volledig bij elkaar, met uitzondering van het voormalige consultatiebureau, dat niet in de ontwikkeling van de school hoort, maar wel past binnen de geestelijke en lichamelijke gezondheidszorg. Het centrum van Maarheeze is hier, zoals dat ook in veel andere gemeenten gebeurde, in beslag genomen door de katholieke kerk. Naast de imposante kerk werden scholen gebouwd en ook de onderwijzeressen (de zusters) kregen hier hun plaats.

-Tot aan het midden van de twintigste eeuw werden dorpen en wijken opgebouwd volgens de parochiegedachte: de kerk in het midden en de belangrijkste functies daar tegenaan. Pas in de tweede helft van de twintigste eeuw ontstond de wijkgedachte: woningbouw, die de bevolking weerspiegelt, met een wijkcentrum en met winkels. De concentratie van kerk, scholen en klooster past dus volledig in de "parochiegedachte".

Adviezen

Door het intensieve gebruik van alle beschreven bouwdelen zijn er veel zaken beschadigd. Daarbij valt te denken aan de zijgevel van volume A en de binnenluiken in de onderwijzerswoning, die soms zwaar beschadigd zijn. Ook delen van de kapconstructie op de zolder in de woning zijn beschadigd.

Sommige ruimtes in de bebouwing achter het woonhuis (volume B) zijn nog in goede conditie en zijn het waard om gerestaureerd te worden, maar vooral in het voormalige consultatiebureau (volume E) zijn delen zwaar onderkomen. Het herstellen van de schade levert hier weinig op, omdat de gebouwtjes op zich al niet hoog gewaardeerd worden.

De carport naast volume B zou verwijderd dienen te worden.

De zolders boven volumes A en C zouden bewoonbaar gemaakt kunnen worden, maar dan zullen de bestaande balklagen moeten worden ontzien. Het inbrengen van extra dakramen (maar geen dakvensters) aan de achterzijde van volume C zou acceptabel zijn.

De voorbouw van de Mariaschool (volume D) verkeert in zeer goede conditie. Bij werkzaamheden in dit deel van het gebouw dient daarmee zeer voorzichtig te worden gehandeld.

Het interieur van de schoolvleugel uit 1955 (volumes F, G en H) is verdwenen. Het zou wel de moeite waard zijn om delen van het interieur van volume F te restaureren.

De vele groene struiken tegen de achtergevel zouden moeten worden verwijderd.

De monumentale bomen aan de achterzijde van de volumes B, C en F dienen te worden gekoesterd. Dan zou de tuin aan die zijde ook meteen kunnen worden verfraaid.

Samenvatting van monumentwaarden

Hoog monumentaal

volume A	hele volume, alle onderdelen
volume B	n.v.t.
volume C	hele volume, met uitzondering van de recent geplaatste houten wanden, deuren en verlaagde plafonds
volume D	hele volume, met uitzondering van de platte daken van de zijbeuken
volume E	n.v.t.
volume F	tussenmuur met volume C en de gehele zuidelijke achtergevel
volume G	n.v.t.
volume H	tussenmuur met volume D en de gehele oostelijke zijgevel en noordelijke voorgevel
volume I	n.v.t.

Positief monumentaal

volume A	n.v.t.
volume B	hele volume, met uitzondering van het jongere metselwerk in de oostgevel, de deur en het kleine venster in diezelfde gevel, de vierdeurskast en de wanden van het stookhok
volume C	n.v.t.
volume D	n.v.t.
volume E	n.v.t.
volume F	westelijke zijgevel, balklaag en de kaponderdelen
volume G	buitengevels
volume H	westelijke zijgevel, balklagen en kaponderdelen
volume I	n.v.t.

Indifferent

volume A	n.v.t.
volume B	het jongere metselwerk in de oostgevel, de deur en het kleine venster in diezelfde gevel, de vierdeurskast en de wanden van het stookhok
volume C	de recent geplaatste houten wanden, deuren en verlaagde plafonds
volume D	de platte daken van de zijbeuken
volume E	hele volume, alle onderdelen
volume F	alle binnenwanden, binnendeuren, drempels en trap in dit volume
volume G	het platdak
volume H	alle binnenwanden, binnendeuren, drempels en overige interieurelementen in dit
volume I	hele volume, alle onderdelen

IV Interne waardstelling

Aan dit bouw- en cultuurhistorisch rapport horen standaard een of meerdere waardenstellingstekeningen te worden gevoegd. Daarop wordt normaliter aangegeven, welke onderdelen van de buitengevels en van het interieur met zijn balklagen een bepaalde monumentwaarde vertegenwoordigen.

De uitwerking van het onderzoek is conform de "Richtlijnen Bouwhistorisch Onderzoek" (Den Haag, 2009) uitgevoerd. Bij deze interne waardenstelling worden de monumentwaarden van een pand in onderlinge samenhang vergeleken. Op basis daarvan vindt een classificatie plaats in drie categorieën.

Het complex wordt gewaardeerd zoals de tekening met kruisen en bolletjes laat zien. De balklagen (met een kruis in de kleuren blauw, groen of geel) worden gewaardeerd zoals hiernaast is te lezen.

Het plafond van de kelders wordt gevormd door een eventuele balklaag met plankenvloer (in sommige gevallen de betonlaag) van de kamers en de gang erboven.

Met de zichtbare plafonds op de begane grond waarderen we dus de balklaag en de vloer van de bovenliggende zolder (de onderwijzerswoning) of van de zolders van de volumes B, C, F en H.

Met de zichtbare plafonds op de zolder (de onderwijzerswoning) waarderen we dus de balklaag en de vloer van de bovenliggende vliering.

In dit onderzoek is niet alleen het exterieur (voornamelijk de gevels en vensters) met kleuren ingetekend, maar ook het interieur. De monumentwaardigheid van het interieur, onder andere bestaande uit balklagen en tussenmuren is hier ook in kleuren aangegeven.

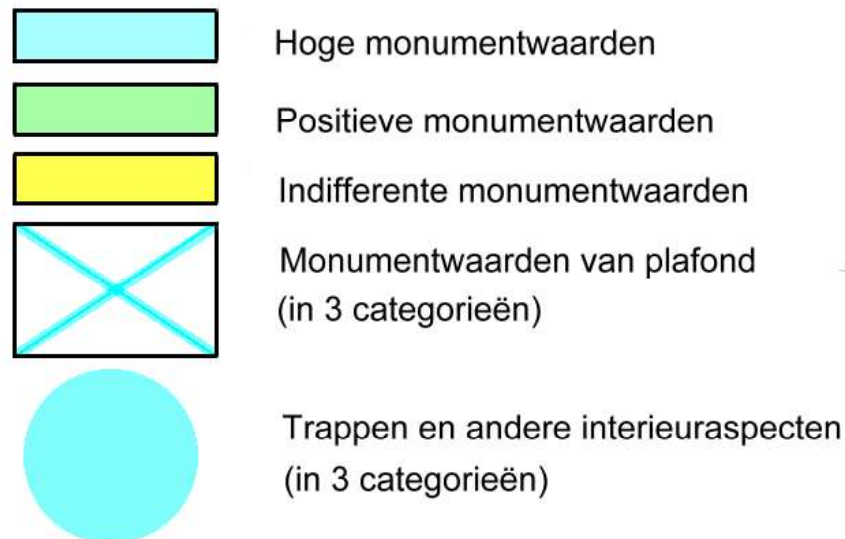
Monumentale elementen in het interieur, niet zijnde muren, worden eventueel met een nummer aangeduid en ook beschreven. (Hier niet van toepassing?)

Hoog monumentale elementen bepalen de monumentwaardigheid van het complex en dienen als zodanig te worden gewaardeerd.

Positief monumentale waarden dragen bij aan de monumentwaardigheid en zouden eventueel kunnen worden gewijzigd, maar dat zal altijd in overleg met de A2 Erfgoedcommissie moeten gebeuren.

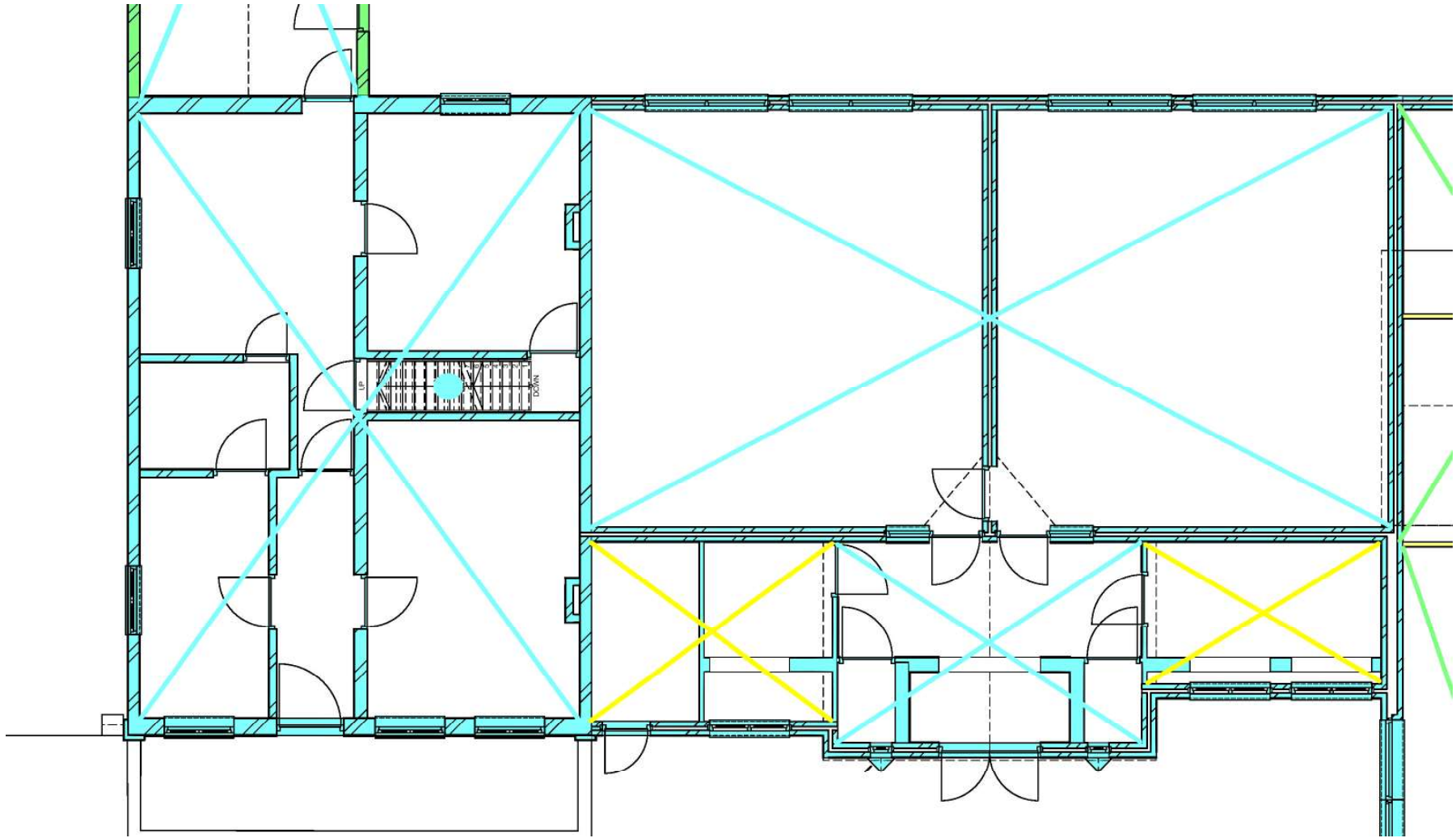
Indifferente waarden worden gegeven aan elementen die niet bijdragen aan de monumentaliteit. Dat zijn vaak de zaken die in het verleden al zijn vernieuwd. Indien hier behoefte aan bestaat, kunnen die zaken (in overleg met de A2 Erfgoedcommissie) worden verwijderd of vernieuwd. Een voorwaarde daarbij is echter, dat het monumentale beeld van het pand in stand blijft of versterkt wordt.

N.B. Wij hebben ons uitsluitend gebaseerd op de bouwhistorie, de architectuur- en de cultuurhistorische belangen van het complex, zonder rekening te houden met de bouwtechnische toestand.

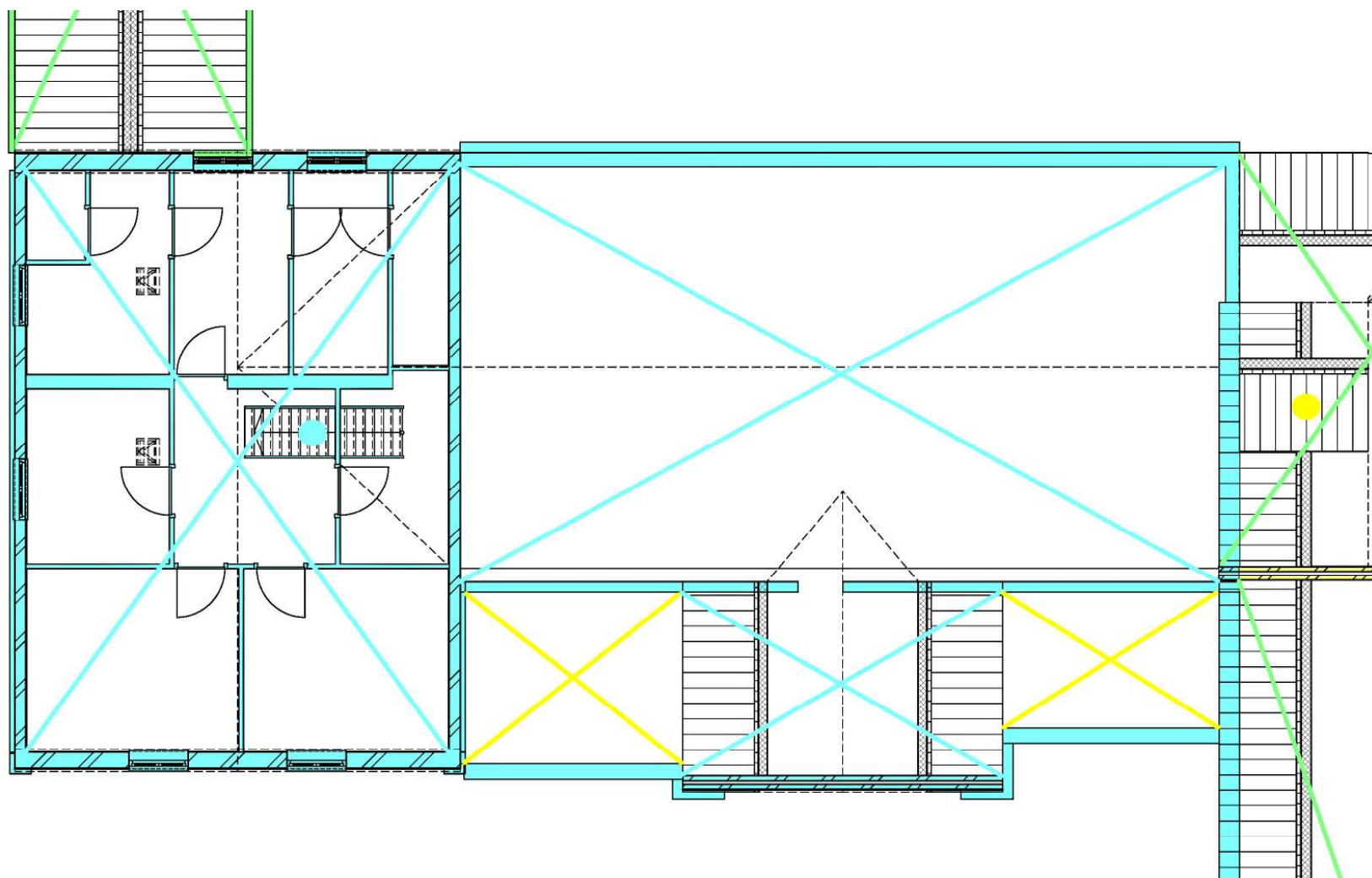

De categorieën die worden aangeduid, zijn:

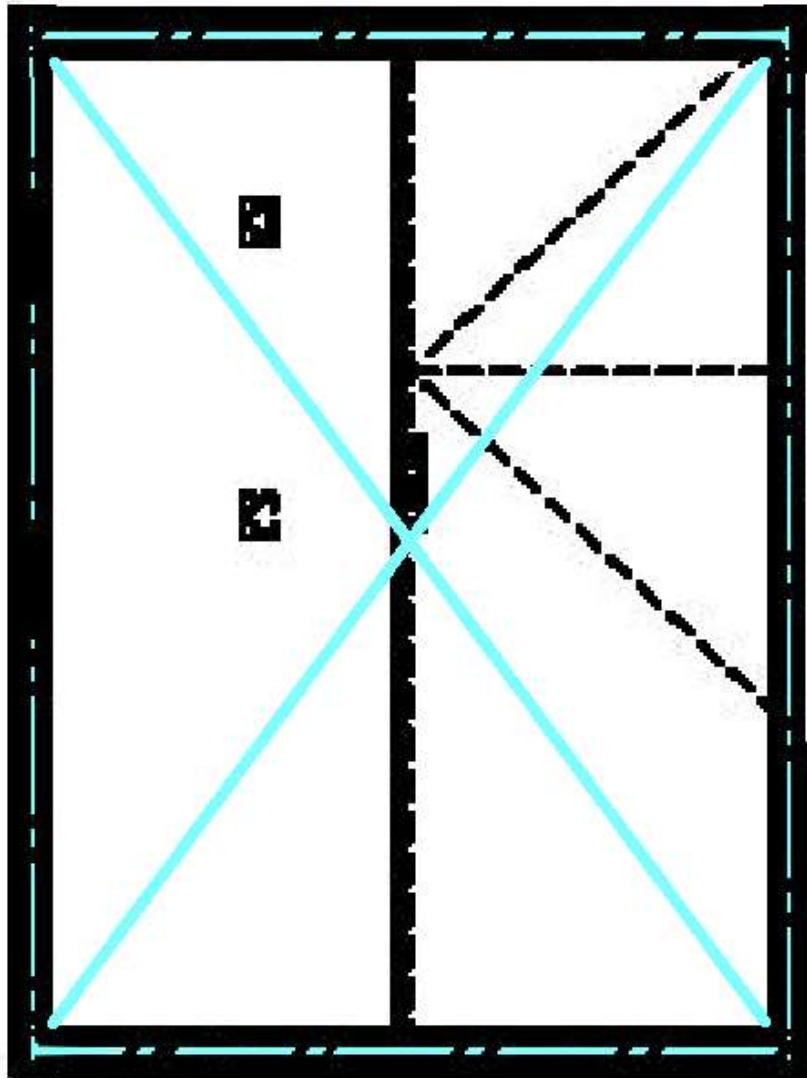
- hoge monumentwaarde (van groot belang voor de structuur en/of de betekenis van het object of gebied);
- positieve monumentwaarde (van belang voor de structuur en/of de betekenis van het object of gebied), en
- indifferente waarde (van geen of relatief weinig belang voor de structuur en/of de betekenis van het object of gebied). Verbouwingen of (gedeeltelijke) sloop zullen op weinig bezwaren stuiten.

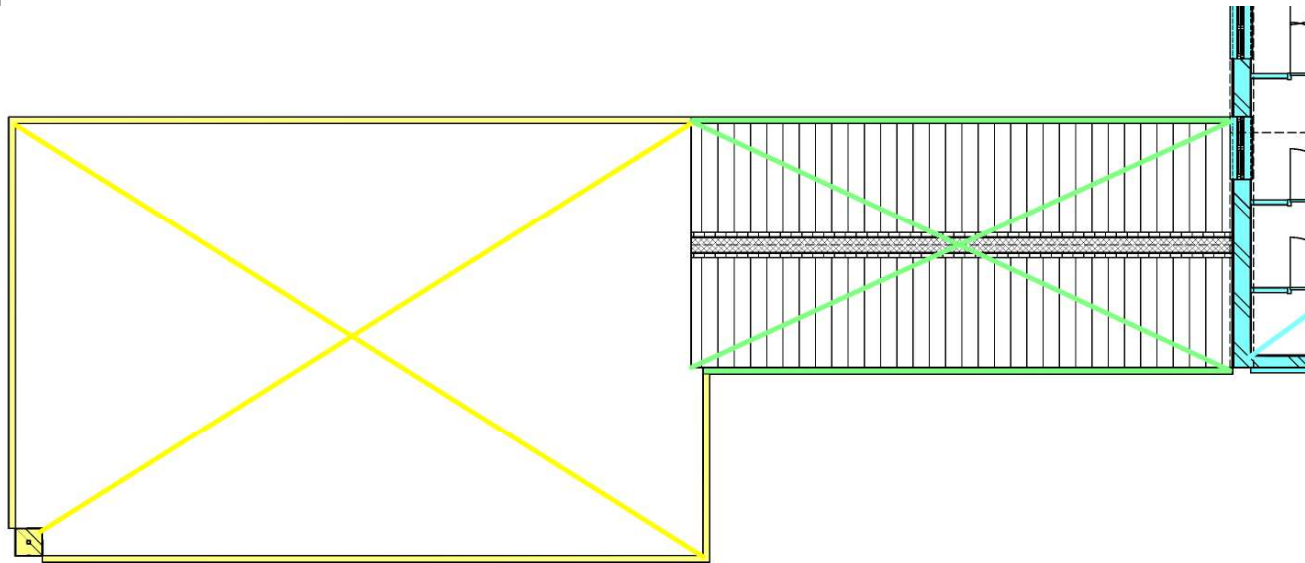
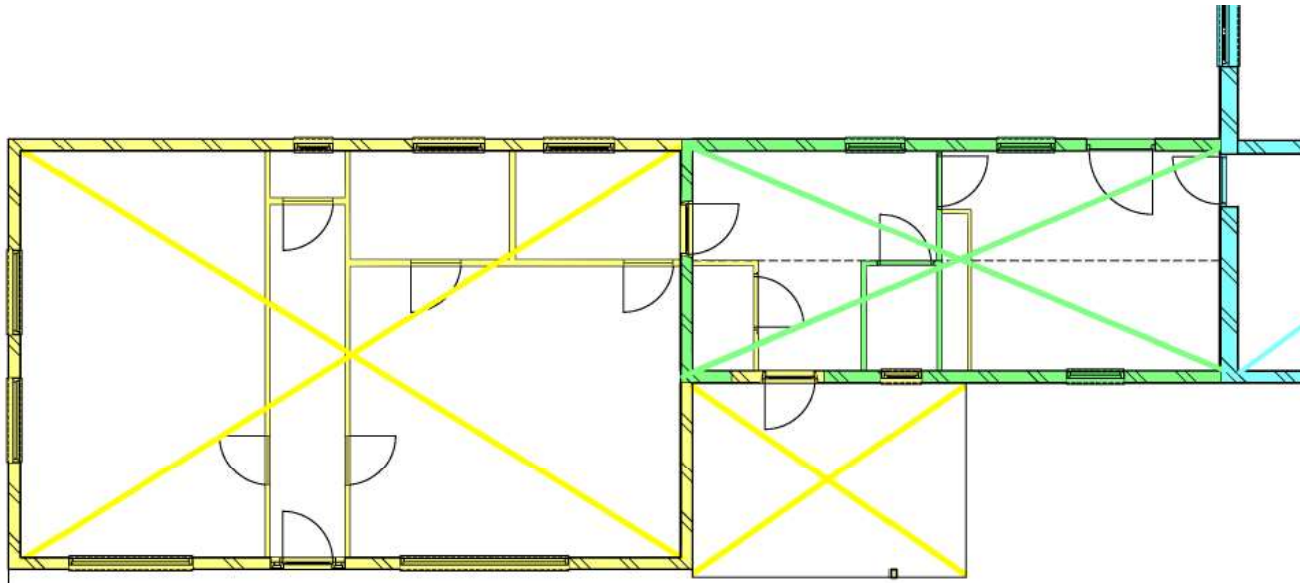
De bouwhistorische waardering van de begane grond van volumes A, C en D.

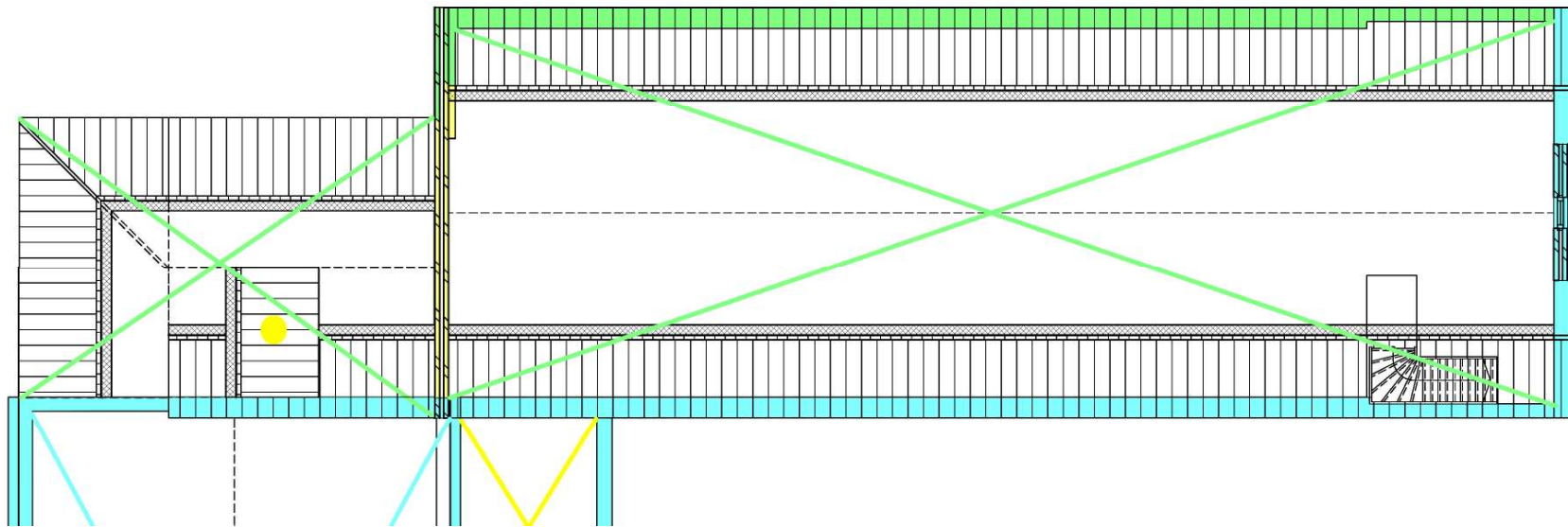
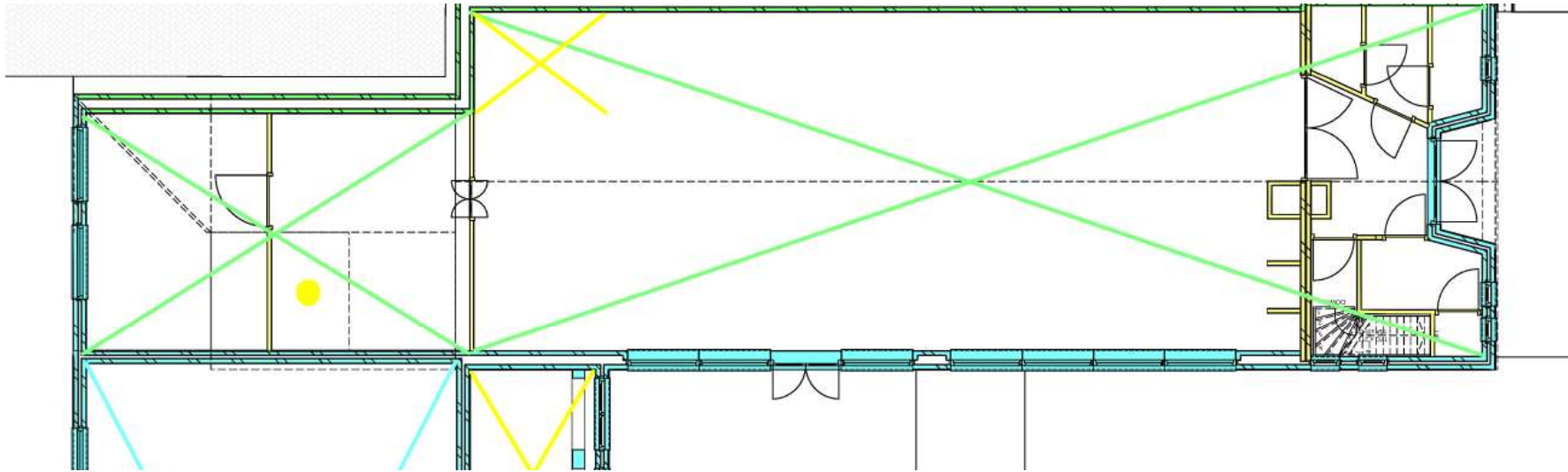
De bouwhistorische waardering van de zolders van volumes A, C en D.

De bouwhistorische waardering van de vliering van volume A.

De bouwhistorische waardering van de begane grond en zolders van volumes B, E en I.

De bouwhistorische waardering van de begane grond en zolders van volumes F, G en H.

V Bronnen en literatuur

- Aa-kroniek - Het klooster en de Mariaschool te Maarheeze (Jac. Biemans) 2018
- Berkel, Gerald van, en Kees Samplonius, Het plaatsnamenboek, Houten, 1989
- Bosma K. e.a., Bouwen in Nederland 600-2000, Zwolle, 2007
- Bot P., Vademecum historische bouwmaterialen, installaties en infrastructuur, Alphen aan de Maas, 2009
- Brock, A.C., De stad en Meyerij van 's-Hertogenbosch of derzelver beschrijving, Liempde, 1978
- Camps, H.P.H., Oorkondenboek van Noord-Brabant tot 1312 deel I De meierij van 's-Hertogenbosch, 's-Gravenhage, 1979
- Haslinghuis E.J. en H. Janse, Bouwkundige termen: verklarend woordenboek van de westerse architectuur- en bouwhistorie, 2005, Nijmegen
- Mombers H., Dakpanengids, z.p., 2000
- Rapporten Architectenbureau ZIJN
- Rijksdienst voor het Cultureel erfgoed, Een toekomst voor boerderijen, handreiking voor de herbestemming en verbouwing van monumentale boerderijen, Amersfoort, 2014
- Rijksdienst voor het Cultureel erfgoed, Richtlijnen Bouwhistorisch Onderzoek, lezen en analyseren van cultuurhistorisch erfgoed, Stichting Bouwhistorie Nederland, Vereniging Nederlandse Gemeenten, Atelier Rijksbouwmeester en Rijksgebouwendienst, Den Haag 2009
- Stenvert Ronald en Gabri van Tussenbroek e.a., Inleiding in de bouwhistorie : opmeten en onderzoeken van oude gebouwen, Utrecht, 2020

Archieven:

Heemkundekring "De Baronie van Cranendonck"
Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE)

Websites:

- www.erfgoedkloosterleven.nl
- www.delpher.nl
- mijn.kadaster.nl
- www.kadastrelekaart.com
- www.google.nl/maps
- www.documentatie.org
- www.joostdevree.nl
- nl.wikipedia.org

Colofon

Gemeente: Cranendonck / Kern: Maarheeze / Adres: De Hoge weg 1-3a

Kadaster: Maarheeze - sectie E - nr. 366

Oorspronkelijke typering: openbare school met onderwijzerswoning

Oorspronkelijk bouwjaar: school en onderwijzerswoning met achterbouw: 1882-1883 / verbouwing tot

Maria-meisjesschool: 1926-1926 / consultatiebureau: 1934-1934 / uitbreiding school: 1955-1955

Architecten: school en onderwijzerswoning met achterbouw: (Eindhoven, 1848 - aldaar, 1924) / verbouwing tot Maria-meisjesschool en uitbreiding school: (Gemert, 1889 - Helmond, 1958)

Aannemers: school en onderwijzerswoning met achterbouw: Stratum) / verbouwing tot Maria-meisjesschool: (Budel) / uitbreiding school: e (Budel)

Erfgoedwaardering: Rijksmonument, met uitzondering van de vleugels uit 1955

Huidig gebruik: leegstaand (voormalige onderwijzerswoning en consultatiebureau), antikraakbewoning (voormalige Mariaschool) en jongerencentrum Harlekyn (vleugels uit 1955)

Rapport opgemaakt door

Cultuurhistorisch Bureau Hüsken en Zoon

Hulstbosakker 7

5625 VR Eindhoven

Opdrachtgever: , Real Estate, Weert

Publicatie van dit rapport of delen ervan is uitsluitend mogelijk na akkoord van ons bureau en de opdrachtgever,

Eindhoven, 22 september 2021

Bijlage I

Beschrijving en waardering van het monument genummerd 518890 (RCE Amersfoort)

De Hoge Weg 1 is een éénlaags woonhuis op rechthoekige plattegrond. Het huis is uitgevoerd in (hand-gevormde) baksteen onder een zadeldak waarvan de nok haaks op de straat staat. Het dak is gedekt met verbeterde Hollandse pannen. De voorgevel is vier traveeën breed en geblokt gepleisterd uitgevoerd, de zijgevel is van een gepleisterde plint voorzien en heeft een bakstenen muizetandlijst. De topgevel, met gepleisterde afdekrand in de vorm van een ezelsrug, wordt bekroond door een kruis.

Het huis heeft getoogde zesruits ramen, op de begane grond zijn dit schuiframen, op de verdieping open-slaande ramen. De ramen zijn alle voorzien van hardstenen onderdorpels. In de zijgevel zijn direkt onder de geprofileerde goot twee bolkozijnen in een gepleisterde omlijsting zichtbaar. Boven de ramen in de voor-gevel zijn gebosseerde segmentbogen aangebracht. In de top is een rond raam met metalen kozijn aanwe-zig. Boven de paneeldeur met kussenpanelen in de voorgevel is een getoogd bovenlicht aangebracht. De zijgevel is van een opgeklampte deur voorzien. De steekankers zijn in de voorgevel weggewerkt in een ruit die in reliëf op het pleisterwerk ligt. In de zijgevel zijn zij zichtbaar gebleven.

Voor het huis is een smalle stoep aangebracht, ter plekke van de voordeur betegeld.

Tegen het pand is aan de achterzijde een éénlaagse aanbouw onder zadeldak haaks op de woning ge-plaatst. Deze voormalige paardestal is uitgevoerd in baksteen met een gepleisterde plint. In de gevel bevin-den zich halfronde raampjes met een waaivormige roedenverdeling en opgeklampte deuren.

Daaraan grenzend is nog een (waarschijnlijk later toegevoegde) éénlaags aanbouw onder plat dak met samengestelde ramen zichtbaar. De indeling van het interieur verkeert in grote lijnen nog in de oorspron-kelijke staat. Achter de voordeur strekt zich een hoge gang uit met aan weerszijden een kamer. De gang komt uit op de keuken. Van de inrichting zijn de onder andere de oorspronkelijke paneeldeuren in houten geprofileerde omlijsting bewaard gebleven. In de kamer aan de voorzijde op de begane grond zijn luiken aan de binnenzijde van de ramen aanwezig.

Aangrenzend aan het huis ligt het schoolgebouw. Dit is een éénlaags gebouw op rechthoekige plattegrond onder een zadeldak waarvan de nok evenwijdig aan de straat loopt. Aan de rechterkant is een risaliet met topgevel zichtbaar. Het geheel is uitgevoerd in baksteen. Boven de dubbele opgeklampte deur is een ge-pleisterde band met het opschrift MARIASCHOOL in gotische letters aangebracht. Aan weerszijden van deze tekst is een kruis afgebeeld. Naast de deur zijn puntig uitstekende lantaarns met een zinken kap geplaatst.

Boven de ingang zijn in het metselwerk driehoekige vormen verwerkt. De topgevel bevat vlechtingen.

Tussen de risaliet van het schoolgebouw en Hoge Weg 1 is een éénlaags tussenlid onder plat dak gebouwd. Hierin zijn een opgeklampte deur en hooggeplaatste ramen met kleine roedeverdeling aanwezig.

In het interieur is de oorspronkelijke indeling gehandhaafd. In de hal is de betegeling tot lambriseringshoogte bewaard gebleven, ook andere onderdelen zoals paneeldeuren en bovenlichten met roedeverdeling stammen uit de bouwtijd.

Waardering

Het pand is van cultuurhistorisch belang. De combinatie van zusterhuis met school is een uitdrukking van een geestelijke ontwikkeling.